National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

National Library Bibliothèque Nationale
FEB 14 1977
PERIODICAL SECTION

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

25 1952

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 8 (2855) XXVI aastakäik | Teisipäeval, 1. veebruaril 1977 — Tuesday, February 1, 1977 | Üksiknumbri hind 35 senti

Trudeau nõuab kiiret rahvahääletust

Quebeci separatism takistab Kanadas pakiliste probleemide lahendamist

QUEBEC CITY — Kanada peaminister Pierre Trudeau pidas Quebecis oma teise kõne Quebeci linnas Kaubanduskoja kokkutulekul, kus ta sai ligemale 1400 pealise kuulajaskonna poolt hea ja sooja vastuvõtu osaliseks. Trudeau tegi oma kõne kestel Quebeci separatistide juhile ja peaministrile Rene Levesquele ettepaneku Quebecis kohese rahvahääletuse korraldamiseks, et selgusele jõuda rahva tahtes lahkulöömise küsimuses.

Trudeau märkis sellele ettepanekule lisaks, et kui Quebeci elanikkond Kanadast lahkulöömise küsimuse maha hääletab, siis tuleb separatism pikemaks ajaks maha matta ning sellest ei tule rääkida 15 kuni 20 aasta jooksul.

Trudeau peatus ka oma isikliku poliitilise karjääri juures mainides, et ta lahkus 1960-nendate aastate keskel ülikooli õppejõu kohalt ja hakkas tegema poliitikat, kuna ta ei tahtnud enam kuulata jutte separatismist.

Peaminister väitis, et kui Quebec otsustab Kanadast lahku liitia, siis loobub ka tema poliitilisest elust.

Edasi mainis peaminister oma rohkearvulisele kuulajaskonnale, et Kanadal on praegu nii palju probleeme lahendada ning selle asemel, et nendega tegeleda, kulutatakse oma aega separatismile. Ta kinnitas lõpuks, et separatism toob Quebecile väga palju majanduslikke ja keelelisi probleeme, milledele Quebecis ei taheta praegu tähelepanu pöörata.

Quebeci peaminister Levesque kinnitas pärast Trudeau kõnet, et ta ei pea vajalikuks sellele vastata ning et ta ei seo ennast mingisuguste lubadustega kiire rahvahääletuse korraldamiseks.

Levesque'i arvates katsub Trudeau praegu allakäinud liberaalide partei populaarsust tõsta, kuna lähemas tulevikus toimuvad Quebecis viis täiendusvalimist Ottawa parlamendis tühjaks jäänud kohtade täitmiseks.

Toronto Eesti Vanemgaidide koor esinemas oma uues koosseisus ja uue juhatajaga. Pildil vasakult: G. Mitt, A. Kiilaspea ja koor. Foto: T. Säägi

Levesque süüdistab anglo-sakse

Mainib, et tema kõnele New Yorgis organiseeriti vastasrinda

QUEBEC — Quebeci peaminister Rene Levesque mainis oma äsjast New Yorgis peetud kõnet ja selle järeldusi kommenteerides, et tema kõnele on tulnud kriitikat Kanada anglosaksi ärimeeste sabotaazhiaktide tulemusena. Levesque mainis, et need ärimehed võtsid „vilenda kolonni" liikmetena osa tema kõnekoosolekust Economic Club'i kokkutulekul New Yorgis ning tegid propagandat iseseisva Quebeci vastu.

Levesque kinnitas, et anglo-saksi ärimehed olid tema kõne ajal strateegiliselt üle kogu saali laiali levitatud. Ta väitis, et New Yorgi tööturid ja ärimehed olid eraviisilisel kokkusaamisel enne tema kõnet iseseisva Quebeci suhtes väga arusaajad ja vastutulelikud,

kuid muutsid hiljem oma meelt kui tema kõnet hiljem ajalehtedes moonutatud kujul edasi anti.

Levesque mainib, et ajalehed tegid seda kanadalaste mõjutusel, kelledel on New Yorgis oma sidemed.

Quebeci peaministri sõnade kohaselt on anglo-saksi ärimeeste aktsionide ja Parti Quebecoisi vastase tegevuse taga ärilised huvid, kuna inglased on Quebecile alati vaadanud kui toorainete varudest rikkale provintsile, mida on võimalik olnud ekspluateerida odava tööjõu abil.

Levesque ironiseeris ka peaminister Trudeau üle, kes on deklareerinud, et Quebecis lähemal ajal toimuvad föderaalparlamendi viis täiendusvalimist on tegelikult väikeses mastaabis rahvahääletus Kanadast lahkulöömise kohta.

Levesque mainis, et nendel valimistel pole midagi tegemist Kanadast lahkulöömise rahvahääletusega.

Peaminister Trudeau kõneles Quebecis

QUEBEC — Kanada peaminister Trudeau pidas Quebecis Langelier'i valimispiirkonnas kõne, milles ta apelleeris kohaliku elanikkonna poole, et nad ei annaks ühtegi jalatäit Kanada maapinda Quebeci separatistidele. Peaminister Trudeau lükkas oma kõnes kategooriliselt tagasi Quebecis läbilöönud arvamise, et Quebecist Ottawa parlamenti valitud isikud muutuvad inglise keelt kõnelevate kanadalaste teenriteks ning ei kaitse enam Quebeci huvisid, mille tulemusena neid tuleb võtta nagu reetureid. Peaminister ei toonud oma sõnavõtus esile uusi seisukohti vaid opereeris oma seniste kakskeelsuse ja kakskultuuri teooriatega.

Terror Madriidis levib

MADRIID — Hispaania valitsus on andnud politseile demonstratsioonide mahasurumiseks ning terroristide arreteerimiseks suured võimupiirid pärast seda kui terroristid mõrvasid Madriidis möödunud reedel kahe erineva aktsiooni raamides kolm politseinikku. Tunnistajad mainivad, et terroristid talitasid politseinike ründamisel ja mõrvamisel külmalt ja kaalutult, millest võib järeldada, et siin on tegemist professionaalsete mõrvaritega. Politseivõimude korraldusel on arreteeritud suur arv pahempoolseid aktiviste — maoiste, trotskiste ja separatiste.

Bensiinihind tõuseb

OTTAWA — Bensiinihind Kanadas tõuseb alates 2. märtsist 3 kuni 3,5 centi gallonilt ning õlikompaniid taotlevad Anti-Inflation Board'ilt nõusolekut Ida-Ontarios ja Lääne-Quebecis bensiinihinna tõstmist sellele lisaks 0,5 cendi võrra gallonilt. Teiste petrooleumi produktide ning kütteõli hinnad tõusevad samal ajal samal määral.

Rikkalik ja mitmekülgne kava gaidide taliharjapidustusel

Pühapäeva pärastlõunat toimus Eesti Maja suures saalis Eesti Gaiderite Kogu tänavune tuluõhtu Talihari '77 nime all. Tuluga on ettenähtud hiljuti gaidide koorile ostetud klaveri võla tasumine. Kuigi taliharja ilm oli väljas väga külm, oli koos kuni 300 noort ja vana, kes nautisid südantsoojendavalt head kava lootusega, et üle taliharja jõudmisel hakatakse kevadele vastu minema.

Teadustaja Anne Tüll ütles kokkutulnuile tere tulemast ja gaidid siütasid laudadel olevad küünlad. Selle järgi esitasid Imbi Roost ja Anne Tüll hiljuti 70-aastaseks saanud luuletaja Betti Alveri luulet.

See on ka ainus kord, millega on siin märgitud nii kõrgekunstilise loominguga luuletaja elusündmust.

Edasi Nora-Malli Kerson esitas Mart Saare pika ja mitmeosalise „Eesti siidi" nr. 2, millega ta nädal tagasi oma kontserdil tähelepanu äratas. Seegi kord ta näitas head tehnilist oskust ja lüürilist tõlgitsustunnetust.

Lydia Vohu esitas katke „Mis on armastus?" Knut Hamsuni romaanist „Viktooria" ja Õnne Laikve laulis J. Aaviku „Lume sees", M. Saare „Unustamata laul" ja R. Melartini „Rittorno". Klaveril saatis P. P. Lüdigi asemel Charles Kipper, kuna P. P. Lüding oli Buffalos sõna tõsises mõttes lumme maetud.

Vanemgaidide koor G. Mitti juhatusel laulis „Väikmees, ss nutad", „Linnad" ja „Antsu polka." Saades aga väga rohket aplausi anti lisapalana „Kojuigatsus".

See oli koorile uues koosseisus ja uue juhatajaga esimene avalik esinemine ja näitas, et nende lauludega on teatavas ulatuses juba „endise aastakäigu" väljendulaadi omatud.

Järgneva kohvilaua ajal esinesid veel „Põhjala tütarde" hellakesed kahe lauluga ja „Rajaleidjate" lipkond esitas omapoolset kava, mida kiitusega kviteeriti. Samal ajal toimus ka kolm loteriid, mis aga nii kiirelt läbi mütiti, et osa soovijaid võiduvõimalusest ilma jäid. Rohked käsitööd meelitasid inimesi pileteid omama.

See oli meeleolukas ja soojatundeline pärastlõuna külmas Torontos, mis pakkus kõigile kaasaelatavat ja loodetavasti võimaldas ka gaidide koorile oma klaveri võlga vähendada või hoopis kustutada.

Asepresident Mondale Tokios

WASHINGTON — Ühendriikide asepresident Walter Mondale saabus möödunud pühapäeval Euroopast Tokiosse, kus tal oli kokkusaamisi ja läbirääkimisi Jaapani peaministri Takeo Fukuda ja teiste juhtivate poliitikutega. Mondale kinnitas Tokiosse saabumisel, et Ühendriigid tunnevad pidevalt huvi Vaikse ookeani äsia piirkondade poliitilise ja majandusliku arengu vastu. Euroopas kohtas Mondale NATO tegelastega Brüsselis ning peatus seejärele Bonnis, Roomas ja Pariisis, kus ta kohtas riigipeadega ning arutas nendega päevaprobleeme.

Kuubalased treenivad Rodeesia musti partisane

LUSAKA — Rodeesia mustade organisatsioonide esindajad Zambias mainivad, et Kuuba sõjaväelised nõuandjad treenivad Zambias Rodeesia musti partisaniüksusi Rodeesiasse tungimiseks ja partisanisõja alustamiseks. Angoolasse jäi pärast sealse kommunistliku rezhiimi kehtestamist ja vastupanu mahasurumist 12.000 kuni 15.000 kuuba sõdurit, kes aitasid Angoolas kommunistid võimule. Arvatakse, et osa neist sõduritest on saadetud nüüd Zambiasse ja Mosambiiki partisanidele väljaõpet andma.

Toivo Villman Jeffersoni linnapeaks

Jeffersonis, Oregonis andis 5. jaanuaril ametivande viimastel valimistel linnapeaks valitud Toivo (Tom) Villman. Ta võttis ameti üle 6 aastat Jeffersoni elu korraldanud Clausie Ammonilt. Temaga koos andsid ametivande veel 3 uut linnanõunikku.

Toivo Villman on kutselt insener ja töötab samas linnas Santiam aedvilja konserveerimise tööstuses. Tema vanemad, eesotsas kasuisa Martin Kinkiga elavad Napas, Kalifornias.

Uue linnapea ametisseastumisest tõi informatsiooni kohapealne leht ühes fotoga, millel olid ametit üle andev senine linnapea C. Ammon ja uus linnapea Toivo Villman.

Ühendriigid külma ja lumetormide küüsis

WASHINGTON — Ühendriikide kesk-osariigid on möödunud nädalate jooksul olnud pidevalt tugevate külmalainete ja lumetuiskude küüsis, mille tulemusena kogu elu on halvatud ning tööstused, asutused ja elumajad kannatavad kütteainete nappuse all. Eriti tugevasti on kannatanud Ohio osariik, kus paljud tööstused on jäänud väheste gaasivarude tõttu seisma. Kanada on Ühendriikidele appi tulnud ning on lavereerinud piiriäärsetele osariikidele oma gaasi ja õlitagavaradest. President Carter märkis, et Ühendriikide elanikel tuleb üle elada veel palju kannatusi enne kui külmad talveilmad ja lumetormid on selja taha jäetud.

Uus doktor

STOKHOLM — Umeå ülikoolis kaitseb doktori väitekirja bioloogia alal fil. kand. Gertrud Puu, prof. Tõnu Puu abikaasa.

Väitekiri käsitleb ööpäeva bioloogilist rütmi (magamine ja ärkvelolek) looduses nii taimekui loomariigis.

Vene luureafäär Norras

Välisministeeriumi naisametnik andis Moskva agentidele andmeid

OSLO — Norras paljastati suurem N. Liidu spionaazhioperatsioon, mille tagajärjel üks välisministeeriumi naisametnik vangistati ja kuus venelast, nende hulgas N. Liidu saatkonna kolmas sekretär, maalt välja saadeti.

Afääri peategelaseks on 65-aastane välisministeeriumi ametnik Gunvor Golting Haavik, kes on aastate vältel venelaste kätte toimetanud tähtsaid riiklikke saladusi.

Gunvor Haavikul tekkis venelastega lähem kontakt Moskvas, kui ta töötas 1947. aastast kuni 1956. aastani Norra saatkonnas.

Moskvas elades oli tal ühe venelasega lähem vahekord, mida nüüd temale surve avaldamiseks pidevalt meenutati.

Norrast saadeti välja N. Liidu kolmas sekretär ja selle autojuht, kolm vene kaubandusliku esinduse ametnikku ja Tassi korrespondent, kes kõik olid seotud Haaviku spionaazhiaafääriga.

EKN väliskomisjoni korraldusel
pühapäeval, 6. veebruaril kell 4 p.l. Eesti Maja väikses saalis

EKN KÕNEKOOSOLEK

Kõnelevad:
EKN väliskomisjoni esimees LAAS LEIVAT — Avasõna
PEETER MÖLDRE (Montreal): Olukord Quebecis ja selle tagapõhi.
HARALD RAUDSEPP (New York): Mida on meil oodata USA uuelt valitsuselt?
Ettekandeile järgnevad läbirääkimised.
Lõppsõna — EKN esimees UDO PETERSOO.

EELK PEETRI KOGUDUS TORONTOS
MUSICA DIVINA JA MUSICA VIVA

KONTSERT

pühapäeval, 13. veebruaril kell 4 p.l. Peetri kirikus
Koor ja orkester LEMBIT AVESSONI juhatusel,
klaverisolist TIINA MITT — Pääsmeks kirikukorjandus

EESTI VABARIIGI 59. AASTAPÄEVA PIDULIK KONTSERT-AKTUS

Pühapäeval, 27. veebruaril 1977. a. algusega kell 4 p.l. Toronto Ülikooli aulas (Convocation Hall) King's College Rd.

TORONTO EESTI SELTS

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $28.—, poolaastas $14.50 ja veerandaastas $8.—, kiripostiga aastas $46.—, poolaastas $23.50 ja veerandaastas $12.50

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $30.—, poolaastas $15.50 ja veerandaastas $8.50. Kiripostiga USA-s: aastas $51.—, poolaastas $26.— ja veerandaastas $14.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $60.—, poolaastas $30.50 ja veerandaastas $15.50

Aadressi muudatus 30 c. — Üksiknumbri hind 35 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

Quebec tegutseb, Ottawa ootab

Kanada suutis vaevalt Quebeci provintsivalimiste tulemuste shokist kosuda kui Quebecis võimule tulnud separatistide partei Parti Quebecois'i juht Rene Levesque pidas New Yorgis Ühendriikide töösturitele ja ärimeestele kõne, milles ta uuesti toonitas Quebeci lahkulöömise vajadust Kanadast, mainides sealjuures, et see samm on paratamatu. Rene Levesque kõne oli oma põhitoonilt teataval määral ülbe ja komprimissitu, millest võib järeldada, et Quebecis praegu valitsev Parti Quebecois teeb Rene Levesque juhtimisel kõik võimaliku, et Quebeci Kanadast lahutada.

Quebeci probleemi praeguses faasis tundub, et Rene Levesque ja Parti Quebecois teevad suuri ettevalmistusi oma plaanide rakendamiseks ja Quebecis rahvahääletuse teostamiseks, mis annaks valitsusele volitused lahkulöömise küsimusi hakata praktiliselt lahendama. Ühtlasi koostab valitsus ka üksikasjalisi kavasid ja koostab plaane kuidas Kanadast lahkulöönud Quebeci majandust korraldada, millised Kanada alad peaksid kuuluma Quebecile ja milline poliitiline süsteem ja riigikord tuleb Quebecis rakendamisele.

Tundub, et samal ajal kui Quebecis tegeletakse täie energiaga lahkulöömise plaani koostamiseks ning sellega seoses olevate praktiliste küsimuste lahendamiseks, on keskvalitsus ja teised Kanada provintsid jäänud kogu ähvadrava katastroofi suhtes rohkem pealtvaataja ossa ning trööstivad endid Quebeci elanike hulgas teostatud ringküsimustega, mis kinnitavad, et provintsi elanike kaaluv osa ei poolda lahkulöömist, ning samuti leiavad nad leevendust ka New Yorgi ärimeeste kommentaaridest, mis lasevad oletada, et sotsialist Levesque'il ei ole New Yorgist loota eriti tugevat toetavat kätt.

Kanada peaminister Pierre Trudeau tähendas möödunud nädalal Ottawas ajakirjanikele antud pressikonverentsil ja hiljem parlamendis, et Quebeci separatistidel puuduvad võimalused Quebeci lahutamiseks Kanadast. Sealjuures tundub aga et keskvalitsusel ei ole mingisuguseid omapoolseid plaane kuidas Quebeci lahkulöömist takistada ja Quebeci elanikkonnale selgeks teha, et tal on kasulikum elada Kanada tiiva all kui iseseisva riigina. Realistlikke plaane Quebeci suhtes ei ole ka opositsioonis oleval konservatiivide ja sotsialistide parteidel. Konservatiivide juhi Joe Clarki väljendused uue föderatsiooni kujundamiseks ja provintsidele suuremate õiguste andmiseks on ebamäärased ja laialivalguvad ning sellega seoses tekivad paratamatult küsimused: Kui kaugele saab Kanada õieti minna oma föderatsiooni laialivenitamisega, et säilitada Kanadast homogeenset tervikut ja kas ei ole juba praegu liiga kaugele mindud provintsidele eriõiguste tagamisega?

Kanada keskvalitsus koos teiste provintsidega peaksid praegu Quebeci küsimuses tegutsema kahes suunas: esmajoones tuleks selgitada millised probleemid valmistavad Quebeci elanikkonnale Kanadaga föderatsioonis olles kõige rohkem peavalu ja teiseks tuleks planeerima hakata, mida teha siis ja kuidas reageerida sellele kui Quebec tõesti otsustab Kanadast lahku lüüa, mis ei ole sugugi võimatu. On selge, et Quebecile saab föderatsiooni raamides järelandmisi teha ainult teatud ulatuses, kuna keskvalitsus peab arvestama ka teiste provintsidaga, kuid võibolla on siiski võimalik mõningaid häirivaid probleeme lahendada. Näiteks praegu ei ole selge, kas Quebec annab rohkem keskvalitsusele või keskvalitsus Quebecile. Levesque'i sõnade kohaselt on keskvalitsus Quebeci kurnaja, kuna keskvalitsus ja inglise keelt kõnelev Kanada arvavad, et Quebec saab Kanada föderatsiooni raamides suurte majanduslike soodustuste osaliseks. Nendest numbritest ja tõe päevavalgele toomisest on huvitatud kogu Kanada elanikud ning võibolla aitab nende arvude esitamine kainestada ka Quebeci elanike meeli.

Teiseks tundub andestamatuna, et Kanadas ei võeta Quebeci lahkulöömise küsimust tõsiselt, mis võib tulevikus lõppeda väga kurbade tagajärgedega. Kanada föderaalvalitsusel peaks igaks juhuks valmis olema kava, mis määrab kindlaks Quebeci tulevase territooriumi, tema vahekorra ülejäänud Kanadaga ja paljud muud lahkulöömisega kaasuvad probleemid. Kui keskvalitsus nende plaanidega esineb ja Quebeci elanikele selgeks teeb kui suured kaotajad nad on Kanadast lahkulöömisega, siis võivad sellel olla väga positiivsed tagajärjed.

Keskvalitsuse praegune poliitika, mis baseerub ainult tagasihoidlikul lootusel, et separatistid ei võida, on mugavalt lühinägelik ning võib jätta valitsuse ja inglise keelt kõneleva Kanada ühel heal päeval lõhkise küna ette.

K. A.

CIA direktoriks nimetatud Theodore Sorensen ei saanud senatis vajalikku poolehoidu ja võttis oma kandidatuuri tagasi. Sorensen: „Ma olin mõned aastad tagasi veel hea suusataja!"

Kas maakera suudab toita oma elanikkonda?

Maakera elanikkond on arvuliselt just ületanud 4 miljardi piiri. Praeguse juurdekasvu takti juures, mis on umbes 18 promilli aastas, arvestatakse, et aastaks 2000 on rahva arv tõusnud 6,5—7 miljardini. Elanike arv kahekordistub seega 35—40 aasta jooksul. Juurdekasvu takt on kõrgeim Lõuna-Ameerikas, Aafrikas ning Aasia riikidest Indoneesias ja Indias (üle 25 promilli). Euroopas ja Põhja-Ameerikas on see alla 10 promilli.

Uusimate kättesaadavate andmete kohaselt, mis pärinevad FAO-uurimistele aastast 1962, on umbes pool inimkonnast ebakülalidaselt varustatud toitainete energiaga. Sellele lisandub veel miljoneid inimesi, kes ei saa vajalikul hulgal täisväärtuslikku valku, või essentsiaalseid mineraalaineid ja vitamiine.

MILLISED ON VÄLJAVAATED?

praeguse toitlustamise olukorra parandamiseks ja kas on varusid, et põllumajanduslik toodang suudaks sammu pidada kasvava rahvastiku toitainete vajadusega? Need on küsimused, mis viimastel aastakümnetel ühenduses rahvaarvu tohutu kasvuga on uuesti kerkinud esiplaanile ja nõuavad kiiret vastust.

Mis puutub toitainete toodangusse viimasel kahel aastakümnel, on see üldiselt hästi suutnud sammu pidada elanike arvu juurdekasvuga.

Nii on näiteks tööstusmaades toitainete toodang tõusnud 2,7% aastas, kuna rahvaarvu juurdekasv on piirdunud 1,3%-ga. Ka arengumaades on sama suundumus, ehkki tublisti nõrgem.

Teatava ülevaate üksikute riikide põllumajandusliku toodangu ja tarbimise vahekorrast saab rahvusvahelisest ekspordi-impordi statistikast. Kui piirduda teraviljaga, siis selgub, et aastatel 1975—76 oli ekspordi kogumaht 111 miljonit tonni aastas. Sellest langes USA-le ja Kanadale 96, ning Austraaliale ja Uus-Meremaale 13 miljonit tonni. Importmaadeks olid N. Liit 34, Lääne-Euroopa 21, Jaapan 19 miljonit tonni, j. t. Sisseveomahu jaotus ei anna õiglast pilti arengumaade teravilja puudujäägi suurusest.

Mis puutub teravilja toodangusse maailma ulatuses, siis on see nisu osas viimastel aastatel olnud umbes 360 miljonit tonni aastas.

Sellest langeb N. Liidule 30% (100—120 miljonit tonni), USA-le 13%, Hiinale 8%, Indiale 7% ja Kanadale 5%. Riisi ja maisi toodang on umbes 300—320 miljonit tonni aastas. Märkimisväärne on N. Liidu suur teravilja — peamiselt nisu — import viimase kahe aasta jooksul, ehkki nad ise toodavad kaks korda enam nisu kui USA. Kui arvestada, et N. Liidu elanikkond, mis on umbes 250 miljonit, rahuldaks kogu oma toiduenergia tarbe teraviljaga (11,7 MJ päevas per capita), jatkuks neil oma nisust vähemalt 450 miljoni inimese toitmiseks.

Milleks kasutab N. Liit oma nisu?

Jõudes küsimuseni, mis on esitatud ettekande teemas, vaatleme neid alternatiive kuidas põllumajandusliku produktsiooni saaks kohandada elanikkonna kasvavatele nõuetele.

Küsimust analüüsides leiame,et põllumajanduslikku toitainete tootmist on võimalik suurendada kolme liini mööda:

1. suurendada põllupinda, s. t. üles harida siiani kasutamata maad,
2. tõsta toodangut pindühiku kohta juba kultiveeritud aladel,
3. vähendada animaalsete produktide osa totaaltoodangus.

MILLISED ON VÕIMALUSED SUURENDADA PÕLLUPINDA?

Selle küsimuse selgitamiseks on teostatud mitmed loodusgeograafilised varaloendid. Üks hiliseimaid ja põhjalikumaid on see, mis viidi läbi USA presidendi teadusliku nõuande komitee poolt (1967). Rapordis konstateeritakse esiteks, et totaalsest maakera pinnast, mis on 13 miljardit hektarit, on kultiveeritud 1,36 miljardit hektarit ehk umbes 10%. Teiseks, leitakse et kasutades moodsat põllupidamistehnikat, on võimalik viljeluse alla võtta maksimaalselt 3,2 miljardit hektarit. Kui arvestada, et üks osa sellest võimalikust põllupinnast võimaldab kaks või isegi kolm saaki aastas ja et umbes 10% põllupinnast kasutatakse tehniliste viljeluste kasvatamiseks (puuvill jt.), oleks korrigeeritult ühe-saagi pinda 3,8 miljardit hektarit.

Seega ligi kolm korda rohkem, kui see mis juba praegu on viljelemisel.

Võrreldes vahekorda juba haritud pinna ja harimist võimaldava pinna suuruse vahel, ilmneb et see on väga erinev eri kontinentidel ja eri maades. Nii näiteks on olukord selles osas soodne Lõuna-Ameerikas, Aafrikas ja Austraalias, kus on kasutamisel vähem kui 20% haritavast pinnast. Hoopis ebasoodsam on see vahekord Euroopas ja N. Liidus, kus põllu all on juba ligi ⅔ võimalikust põllupinnast.

Tuleb rõhutada, et kõige viljakamad ja kergemini kättesaadavamad maa-alad on juba põllupidamiseks kasutamisele võetud. Praegu kasutamata aladel on ökonoomne taimekasvatus suuremal või vähemal määral takistatud mõnest raskesti kontrollitavast kasvutegurit. Tihti on sademete ja äraauramise vahekord ebasoodne, taimekasvu periood liiga lühike või probleeme mineraalainete väljauhtumise ja erosiooniga.

Tavaliselt ükski uudismaa ei ole toodangu tõhususe ja tasuvuse seisukohalt sama väärtuslik kui juba viljelemisele võetud pinnas.

Teine võimalus toitainete toodangu tõstmiseks on põllusaakide tõstmine juba kultiveerimisel olevatelt aladelt. Et selleks on suuri võimalusi, näitab statistika saakide arengu kohta tööstusmaades. Huvitav on siinjuures märkida hektarisaakide arengut Jaapanis, mille kohta riisi osas on andmed olemas juba VII sajandist. Ühenduses kunstniisutamise, kunstväetiste ja moodsate sortide kasutamisele võtmisega on selle perioodi jooksul saagid tõusnud 700 kilolt 6000 kilole hektarilt. Võrreldes seda arengut praeguste keskmiste saakidega arengumaades, nähtub et India, Filipiinid ja Bangladesh on sel tasemel, kui Jaapan oli XV—XVI sajandil. Hiina, Taivan ja Korea moodustavad vaheastme.

Saakide tõstmise osas on kunstniisutamine vihmavaesetes piirkondades ja maakuivendamine sademerikkais piirkondades olulised tegurid. Praegu kultiveeritud pinnast on 160 miljonit hektarit kunstniisutamisel, sellest umbes 70 Hiinas ja 30 miljonit hektarit Indias.

Arvestatakse, et ¼ potentsiaalsest põlupinnast vajab kunstniisutamist mingis vormis.

Maakuivendamise läbiviimisega vabaneks troopikas väärtuslikud maa-alad põllupidamiseks, nii näiteks Lõuna-Sudaan ja Amasoonas.

Kunstväetise kasutamine, mis alguse sai juba XIX sajandi teisel poolel, on asendamatu toodangutegu põllumajanduses. Arvestatakse et tööstusmaades — kaasaarvatud Nõukogude Liit — langeks hektarisaagid pooleni, kus põllumees lõpetaks kunstväetiste kasutamise. Prognoosi kohaselt tõuseb kunstväetiste kasutamine sajandi lõpuks kolme- kuni neljakordseks.

OLULINE OSA PÕLLUSAAKIDE TÕSTMISES

on ka taimearetusel. Roheline revolutsioon, mis on peale Teist maailmasõda toimunud arengumaades, baseerub suurel määral kõrgtoodanguga nisu ja riisi sortide väljaarendamisel.

Nisu osas algas areng Mehhikos, mille tulemuseks on keskmiste hektarisaakide kolmekordistumine viimase kahekümne aasta jooksul.

Sordiaretuse peamisteks sihtideks on aretada sorte, mis efektiivsemalt ära kasutavad päikese energiat fotosünteesiks, kasutavad võimalikult vähe vett ühe

(Järg lk. 7)

Peruu ostab Venemaalt lennukeid

LIMA — President Francisco Morales Bermudez kinnitas, et Peruu sõjaline valitsus on ostnud Nõukogude Liidult sõjalennukeid. President ütles, et selle ostuga seoses pole Peruul oma naabrite vastu mingeid agressiivseid kavatsusi ega mingit ideoloogilist kokkulepet N. Liiduga. Arvatakse, et see on Ladina-Ameerikal esimene relvaost N. Liidust kui väljaarvata Kuuba.

Ostutoiming on olnud juba kaua teoksil, kuid valitsus on mitu kuud keeldunud kuuldusi kinnitamast, mis rääkisid 36 N. Liidu SU-22 võitluslennuki-pommitaja ostmisest 250 miljoni dollari väärtuses. President siiski jättis ütlemata missugused lennukid on ostetud.

Kommentaarid

Ühendriikide presidendid esinevad ametisse vannutamisel traditsioonilistе kõnedega, milledest väljanopitud laused annavad põgusa pildi uue presidendi kavatsustest Valgesse Majja asumisel. Seda tegi ka äsja ametivande andnud presndent Jimmy Carter, kelle ametisse õnnistamise kõnes ei olnud suuri sõnu ega kaugeleulatuvaid lubadusi. Uus president mainis lihtsalt ja teataval määral ka alandlikult, et ta taotleb presidendina alandlikkust, andestamist, õiglust, perekondade tugevdamist ja seaduse austamist.

Kuid kõik Ühendriikide presidendid ei ole ametisse astumisel oma sõnades olnud nii tagasihoidlikud. Sageli teevad nad ilusaid sõnu ja annavad suuri lubadusi, mida ei suudeta täita ning mis jäävad tühjade sõnakõlksudena õhku rippuma. Paljud meist mäletavad, et J. F. Kennedy kinnitas 1961. aastal ametisse õnnistamisel paljutõotavalt: „Meie maksame igat hinda, kanname igat koormat, talume igasuguseid raskusi... et kindlustada püsimajäämist ja vabadust." Tõsi küll — Kennedy katsus oma lubadusi täita ja astus kommunistidele vabaduse kaitseks vastu Vietnamis. Kuid nagu meie teame, varises see algatus traagiliselt kokku ja praegu sarjatakse Ühendriikides pidevalt neid poliitikuid ja riigimehi, kes julgesid Vietnami sõda toetada.

Lyndon B. Johnson, kõneledes 1965. aastal oma ametisse õnnistamisel vaesusest ja ebaõiglusest, deklareerides paljutõotavalt: „Enne kui see generatsioon kaob, ei ole see vaenlane mitte ainult tagasi löödud vaid ka hävitatud." Igaüks teab, et need sõnad kadusid sügislehtedena tuulde ning vaesus ja ebaõiglus eksisteerivad Ühendriikides praegu samal kujul nagu need esinesid enne president Johnsonit.

Ning paljud ei ole kindlasti unustanud Richard Nixonit kui ta 1973. aastal ametisse õnnistamisel kinnitas: „Meie seisame maailmas uue rahuajastu lävel." Selle rahuajastu vundamendiks pidi olema Nixon-Kissingeri kurikuulus detente poliitika ja nüüd mõned aastad hiljem meie näeme, kuhu see poliitika Ühendriigid ja kogu maailma on viinud ja kui kõikuvatele alustele on jäänud maailmarahu.

Ühendriikide presidente peetakse maailma mõjuvõimsamateks meesteks kuid maailmasündmuste keerises ja ajaloo käigus osutuvad ka nende kavatsused ja lubadused sageli haihtuvateks seebimullideks.

*

Asjad liiguvad väga kummalisi radu kaudu Ottawas. Võtame näiteks Kanada Candu tuumareaktorite müümise tehingu Argentiinale, kus riigile kuuluv Atomic Energy of Canada Ltd. maksis ühele agendile 2,4 miljonit dollarit selle eest, et ta kaasa aitaks ostu-müügi tehingu sõlmimisele. Küsimuse all ei ole siiski selle summa suurus vaid parlamenti huvitab, kes selle raha sai ja millised olid ta teened selle tehingu sõlmimisel. Nendele küsimustele on seni vastus saamata ning Kanada elanikkonnal jääb ainult imestada, kuidas miljonid lendavad kergekäeliselt tuulde ja vastutavad isikud ei oska kaotatud summade ja nende saajate kohta anda mingisugust seletust.

Näib, et Kanada tuuma reaktorite müümisel on teistel juhtudel antud agentidele suuri vaheltталituse summasid. Nii oli Koreale reaktori müümisel vahetalitajaks Tel Avivi agent Shaul Eisenberg, kelle angasheeris Atomic Energy of Canada Ltd. endine president Lorne Gray. Eisenbergile lubati tema teenete eest 20 miljonit dollarit ning nüüd on sellest kolossaalsest agenditasust paar miljonit maha kaubeldud.

Väikesel tavalisel inimesel ja maksumaksjal jääb ainult imestada kui suures kaalus käivad suure riigi suured asjad.

AMI

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

VALVEARST NÄDALALÕPUL

5. ja 6. veebr. on valvearstiks dr. Pahapill, tel. 921-7777.

Saaremaa teater 100 aastane

25. detsembril täitus 100 aastat teatritegemise algusest Saaremaal. Sel puhul toimus Saaremaa Rahvateatris teoreetiline konverents, kus Eesti teatri traditsioonidest ja tänapäevast kõneles teatriteadlane Karin Kask, Saaremaa teatrile heitis pilgu Inge Sikk, taidlusteatri tänaseist probleemidest vestles rahvateatri peanäitejuht Rein Rooväli. Pärastlõunal mälestati selle aja jooksul manalasse varisenud teatritegelasi Kudjapea kalmistul. Õhtul kell 6 esitati rahvateatris 100 aastat tagasi Saaremaal mängitud J. Kantzewey näidendit „Mihkel ja Liisa ehk vaata, mis rikkus-ahnus võib teha". Selle näidendiga alustati sajandi eest Saaremaal lavakunsti arengukäik.

O. Seliaru kink New Yorgi teatrile

Lavaveteran Oskar Seliaru annetas New Yorgi Eesti Teatrile mitmekümne-köitelise näidedite kogu, mille ta oli pagulasaastate kestel hankinud Saksamaal ja Ühendriikides elades.

Tegemist on eesti algupäranditega, milledest osa on pagulasaastatel O. Seliaru poolt lavastatud. Näidendeid kogus O. Seliaru eraisikutelt, kuid üsna suurel arvul ka Helsingis asuvast Soome keskraamatukogust ühe eestlanna vahendusel. Soome raamatukogust laenatud näidenditest tehti Saksamaal kirjutusmasina abil paljunduskoopiaid, kuid paremate vahendite puudusel kirjutati ka käsitsi ümber. Kogusummas moodustavad need väljakirjutused ja näitemänguraamatud rikkalikuma kogu eesti näitekirjandusest siinsel mandril.

Noorte talentide õhtu lükati edasi

Tingitud kahetsusväärsest asjaolust, et ürituste korraldajad Torontos ei pea kinni kokkulepitud ürituste kalendrist ja et on karta samalaadsete ürituste kokkulangemist, on Eesti Abistamiskomitee Kanadas sunnitud oma igakevadist Noorte talentide õhtut, mis tänavu on ürituste kalendris 20. märtsil, edasilükkama 24. aprillile.

EAK Noorte talentide õhtu toimub nüüd pühapäeval, 24. aprillil Eesti Maja suures saalis, algusega kell 4 p.l.

Üritus on aastaid taotlenud kahte sihti, pakkuda noortele muusika õppijatele, võimlejatele, tantsijatele, deklamaatoritele jne. esinemisvõimalusi ja avastada uusi talente ning julgustada neid omi andeid arendama. Meil on juba terve rida nimekaid kunstnikke, kes oma esimesed aplausid teenisid EAK noorte talentide õhtutel.

Palume kõiki noori kaunite kunstide harrastajaid, algajaid ja edasijõudnuid, 24. aprill oma ajatabelis ära märkida ja meile oma esinemise soovist teatada kuni 1. märtsini. Tel. 429-6347 Leida Kiilaspea, 461-1344 Julie Herma.

EESTI ABISTAMISKOMITEE
KANADAS
JUHATUS

EERIK PURJE

KINDLUSTUSBÜROO

Kõik kindlustusliigid

958 Broadview Ave., Suite 203

Toronto, Ont. M4K 2R6

Tel. 461-8900

H. KIRIK
Insurance Agency

KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

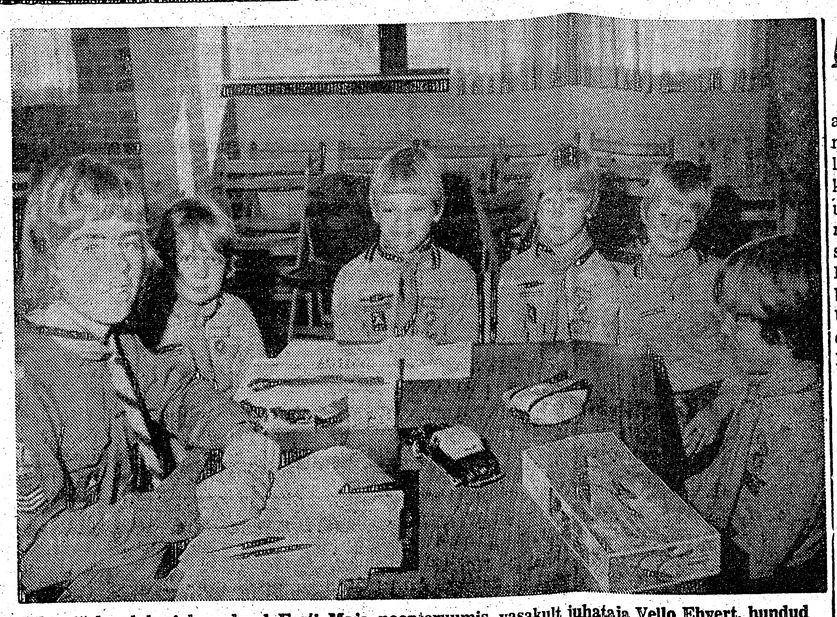

„Vikingi" hundukari koondusel Eesti Maja noorteruumis, vasakult juhataja Vello Ehvert, hundud Erik Kalm, Juhan Lindau, Martin Mällo, Martin Rass ja Peeter Mällo.

Foto: Taivo Säägi

Suuri toetusi eesti organisatsioonidele Rootsis

„Eesti Päevaleht" ja teised eesti publikatsioonid ilmuvad riigi toetusel

STOKHOLM — 10. jaanuaril riigipäevale esitatud Rootsi riigieelarvet on üldiselt iseloomustatud kui suurelt osalt eelmiste valitsuste poolt pärandatut. Eelarveminister on sel puhul siiski rõhutanud, et eelarve üksikpunktides leidub siiski õige palju ka uut. Mis puutub minoriteetide sektorisse ja ka meie ühiskonda, siis sisaldab uus eelarve nii mõndagi uut ja positiivset, kirjutab Rootsis ilmuv „Teataja".

Kui alustada täiesti uue toetusliigiga, siis tuleks kõigepealt nimetada haridusministeeriumi eelarves ette nähtud 300.000 kr. (ca $75.000,—) toetust minoriteetide kirjastustegevusele. Kultuurinõukogu oli siin soovinud pool miljonit krooni ja arvestanud selle summaga toetada 20—25 teose väljaandmist. Haridusminister on aga teisel arvamisel: summa tuleb kõigepealt kasutada eksiilja minoriteetide kirjastuste toetamiseks, et kindlustada nende tegevust pikemas perspektiivis. Rootsis töötab praegu 3 eesti, 3 väiksemat läti ja paar soome kirjastust.

Summa tuleb kõigepealt jagamisele nende olemasolevate kirjastuste vahel ja eriti EKKO-l on kõik eeldused olemas saada nüüd korralikku toetust.

See olukord halveneb meie osas juba mõne aasta pärast, kuna jugoslaavlaste, kreeklaste ja teiste sisserändurite juures praegu tehakse eeltöid rea kirjastuste loomiseks.

Sisserännuameti eelarve on 31 milj. krooni — suurenemine 3 miljonit. Amet soovis saada juurde 45 uut kohta, sai vaid 9. Neist kaks rakendatakse õsakonnas, mis peab kontakti minoriteetide organisatsioonidega. Toetust organisatsioonidele on suurendatud 400.000 kr. — kokku 2.200.000 kr. (ca $550.000.—). Projektitoetusteks on määratud 2.700.000 kr. — suurenemine on mõeldud eriti ka väiksematele ja erialaliste üleriigiliselt töötavate org. toetamiseks, samuti rahvuslike org. toetamiseks (näit. Balti Instituut ja Balti Arhiiv). Selles osas tööturuministri ettepanekud ja soovid ühtuvad täpselt nende soovidega, mida eesti keskorganisatsioonid oma ettepanekutes on esitanud. Seega Sisserännuamet saab veelgi suuremal määral jätkata seda toetuspoliitikat, millega eesti sektoris eelmisel sügisel alustati.

Juba 1976. a. kevadel otsustas riigipäev, et eelarveministeerium töötab välja uue korra mitteRootsikeelsete ajalehtede ja ajakirjade toetamiseks. Valitsus esitab oma ettepanekud siin riigipäevale juba 10. märtsil, millega ka see küsimus leiab oma lõpliku lahenduse.

Praktiliselt peaks see tähendama riikliku toetuse suurenemist oluliselt „E. Päevalehele" ja soome lehtedele ning arvatavasti ka teistele eesti ja teiste rahvuste publikatsioonidele, mis harvemini ilmuvad.

See tähendab samal ajal ka suuremaid võimalusi projektitoetuste andmiseks, kuna pressitoetused siit välja langevad.

Haridusministeeriumi eelarves on määratud toetust eesti koolide 786.000 kr. (ca $196.500.—), (vähenemine 14.000 kr). Selles summas on 91.800 kr. täienduskoolidele, ülejäänud summa Stokholmi ja Göteborgi algkoolidele. Uudiseks on see, et riik nüüd tasub 100% õpetajate palgad ja 99% ka kõik nn. sotsiaalkulud, millest suuremad on töötajamaks ja ATP. Seni tuli selles osas alati eraldi summasid nõutada. Edaspidi ei ole seda enam vaja. Haridusministri kommentaaridest nähtub ka positiivne suhtumine niihästi eesti koolidesse, kui ka üldse erakoolidesse.

Põhitoetust eesti noortetöö keskustele on suurendatud 20.000 kr. Summa on nüüd 195.000 kr. (ca $48.700.—), mis läheb E. Komitee juures asuvale Eesti Noortetööle. Õpperingide toetus on suurendatud tunni kohta 4 kr. Selle suuruseks on nüüd 42 kr. ja riik kulutab õpperingide toetamiseks 507 milj. krooni.

Toetust riigikirikust eraldi usuühingutele on suurendatud 5 milj. krooni.

Toetussumma suuruseks on nüüd 25 milj. Eesti kirikuvalitsus saab siit üle 300.000 kr. (ca $75.000.—), korraliku toetuse saavad ka ortudoksed kirikud. Samuti antakse laenusid kogudustele oma majade ja ruumide jne. ehitamiseks ning nende sisustamiseks. Selleks on kasutada 9 milj. krooni, veel lisaks eelmisele 25 miljonile.

Arhiivitööliste arvuks on praegu umbes 15.000. Seda arvu suurendatakse nüüd 16.000-ni. Summasid selleks on ette nähtud 625 milj. krooni, suurenemine 62 milj. kr.

Lõpuks võiks ka veel mainida, et mis puutub üldse sisserändurite ja minoriteetide tegevuse toetamisse, siis Rootsi rakendab siin täiesti uut reformipoliitikat ja suunda, millele praegu veel mingit vastet ei ole kusagil mujal maailmas.

Nii on ka eesti kolooniad teistes maades ilma suurest osast eelpoolmainitud toetusliikidest.

Kõikjal mujal tuleb arvestada vaid peamiselt oma ressurssidega ja oma jõuga. Sellisel riiklikul abil, mida rootsi eestlaskond nüüd naudib, on muidugi oma nii positiivsed kui ka negatiivsed toimed, mille vaatlemine nõuaks aga eri käsitlust. Kindel on aga siiski vaid üks põhiline tõik: et kõigist neist riikliku toetuse vormidest osa saada, selleks peavad siiski iga sektoris meie organisatsioonid oma aktiivset tegevust jätkama.

Telefonitõlgid Austraalias

Austraalia oli enne Teist maailmasõda ingliskeelne maa. Pärast Teist maailmasõda on sisse rännanud üle kolme miljoni inimese kokku üle 70-st riigist. See tekitab suuri keeleprobleeme.

Kahes suuremas linnas, Sydneys ja Melbournes on nüüd sisse seatud telefoniline tõlgiteenistus, mis on avatud kogu ööpäeva jooksul. Lühema-ajalised telefonitõlgid töötavad Brisbanes, Adelaides ja Perthis. Tõlgi abi toimub tasuta.

Melbournes aitavad tõlgid kuu jooksul 3200 telefonikõne puhul neljaskümnes eri keeles.

Suurem jagu probleeme on arstiteaduslikud, juriidilised, majanduslikud või puudutavad sisserändajate küsimusi. Arstiga tuleb vahel pidada „kolmenurkset" kõnet, et vahendada arsti ja patsiendi vahel. Tihti sejsab küsimus ka korteris, koolides või maksudes.

Telefonitõlgid peavad olema väga paindlikud ja diskreetsed, vahel on nad sunnitud aitama inimesi nende sisemiste kriiside puhul.

Tööandjad kasutavad tõlke tihti, et teha end arusaadavaks tööliste juures.

Tõlgid aitavad tellida ka telefonikõnesid välismaadele.

Trudeau populaarsus Quebecis väheneb

MONTREAL — Quebeci provintsis toimunud ringküsimuse põhjal kiitis ainult 35 protsenti Quebeci elanikest heaks peaminister Trudeau tegevuse peaministrina. Möödunud mais toimunud ringküsimuse põhjal pooldas Trudeau tegevust peaministrina 46 protsenti Quebeci elanikest. Väljaspool Quebeci ei ole Trudeau juhtimisega rahul 60 protsenti kanadalastest.

Maali Kalevipoja ainetel annetas USA kahesaja juubeli tähistamiseks Lakewoodi Eesti Ühing kohalikule keskkoolile. Maali valmistas ühingu soovil kunstnik Richard Sööt ja see käsitab Kalevipoja reisi maailma otsa. Maali üleandmise teostasid esimees Harry Verder ja Arnold Ruubas, vastuvõtjaks oli keskkooli juhataja Green. Eestlaskond oli esimeseks etniliseks grupiks, kes tegi sellise annetuse Lakewoodis. Maal jääb auväärsele kohale koolis, alaliseks mälestuseks ja eestlaste taide kõrge taseme tunnistajaks.

Aastalõpp New Yorgis II

Silmapaistev osatähtsus langes aasta lõpul New Yorgis ka vaimuliku muusika viljelemisele. Nii leidis surnutepühal Pauluse kirikus aset Helen Tobias-Duesbergi uue helitöö „Requiem Aeternami" I osa esiettekanne koguduse segakoori ja oreli kaastegevusel. Koorijuhina toimis Maaja Duesberg, organistina helilooja ise. Uus helind on teretulnud lisandiks meie napis valmulikus omaloomingus.

Jumalateenistusel toimis ühe solistina Manhattani Muusikakoolis end täiendav sopran Liina Purje Torontost — meeldiva kunstiküpsusega.

Ka andis kontserdile omaloomingulise panuse eesti tuntud harfist Sylvia Tobias.

Menuka kirikukontserdiga tuli samuti toime N. Y. E. Meeskoor, andes Lex. Ave kirikus heatasemelise kava tenor Hillar Saareste solistiks olles. Koori juhtis Maaja Duesberg; orelipartiid olid organisti Meta Noorkuke ja abikoorijuhi Erik Veski andekais kätes. Kontserdile järgnenud koosviibimisel kirikusaalis mälestati Henrik Visnapuud tema kevadel möödunud 25. surmaaastapäeva puhul Mall Jürma koostatud referaadiga ja luuleettekannetega Leida Paomehelt. Samas toimus ka kunstnik Richard Söödi maalide näitus.

Lõviosa detsembrist kulus muidugi jõulupuude pidamisele. Iga koor, selts, ühing, ring ja klubi sai mahti seda tähistada.

Kahjuks pole tehtud sellest statistikat, kuipalju verivorste „üles läks" ja puuduvad andmed ka „morsi-gallonite" kohta.

Nii pole teada, kas eelmiste aastate rekordid on purustatud või mitte ja puudub igasugune võrdlusvõimalus. Välja võiks vahest tõsta (sisuliselt!) E. Haridusseltsi jõululoengut, millega ühtlasi tähistati seltsi 47. aastapäeva. Ka pakuti seal ulatuslik noorte kava, kus „üles astusid" lauljatar Liina Purje Torontost, viiuldaja Virve Pehme ja võimlejate trio Anu Parmingu rühmast. Jõuluõhtuist on mainimisväärne veel siinse meeskoori oma, kuna suur osa sellest oli pühendatud koorijuhile Maaja Duesbergile ja Aarand Roosile nende äsjase abiellumise puhul. Vast-abiellunuile anti üle kinke, millisele toimingule järgnesid kas huumoriga vürtsitatud või luulevormilised tänusõnad.

Kui jõulupuud olid peetud (ja verivorsti tagavarad läbi!), koputas uksele uus aasta. Selle vastuvõtu korraldajaiks Eesti Majas olid sedapuhku akadeemilised organisatsioonid — nagu mõnikord varemgi. Õhtu oli hoogne ja hubane — söödi, joodi, kuulati meeleolumuusikat ja lauldi ise rahvalikke laule.

Jalakeerutuse ruumi oli vähevõitu, aga selle korvas maitsekas ja maitsev külm laud, mille kunstipärasuse eest vastutas E. Maja perenaine Helmi Lepson.

Sel ajal, kui Times Square'il tõusis tornitippu saabuvat aastat kuulutav tulesäraline hiigelkera, ja kui Guy Lombardo orkester Waldorf-Astorias mängis tuntud aastavahetuse lugu „Auld Lang Syne", kõlasid Eesti Majas hardad eesti hümni helid. Nii juhatati sisse 32. pagulasaasta...

K. T.

Uus piiskop saab ametiornaadi

STOKHOLM — EELK konsistoorium tegi kogudustele ettepaneku, et äsjavalitud uus piiskop Karl Raudsepp võiks kanda piiskoplikku ornaati samuti nagu peapiiskopki.

Peapiiskop Konrad Veem võtab osa 13—18. juunin toimuvast Luterliku Maailmaliidu koosolekust.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$28.—	$30.—
Poolaastas	$14.50	$15.50
Veerandaastas	$ 8.—	$ 8.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$46.—	$51.—
Poolaastas	$23.50	$26.—
Veerandaastas	$12.50	$14.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $60.—, poolaastas $30.50, veerandaastas $15.50

Aadressi muudatus 30 centi. Üksiknumbri hind 35 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „----"
---- 197 .... Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....
.....
.....

KALLIST ISA, VANAISA, VANA-VANAISA JA ÄIA

FERDINAND OLT'i

sündinud 24. juulil 1901 Lüganusel, Virumaal
surnud 28. jaan. 1977 Göteborgis

mälestavad sügavas leinas

Sinu suuremaks sooviks oli
jõuda tagasi Kodu-Eestisse,
kuid silmad sulgusid Sul enne soovi täitumist.
Puhka rahus!

TÜTAR perekonnaga Torontos
POEG perekonnaga Eestis
SUGULASED ja SÕBRAD võõrsil ja kodumaal

OOTAMATULT LAHKUS MANALASSE MEIE ARMAS SUGULANE JA SÕBER

RUTAR MÄGI

Surnud 28. jaanuaril 1977 Detroit, U.S.A.

Mälestavad leinas

KALJU SAAR perekonnaga
FERDINAND PÄRNA abikaasaga
VALTER TERA perekonnaga
EDGAR TIILEN abikaasaga

Puhka rahus
kaugel kodumaast!

RASKE HAIGUSE JÄRELE LAHKUNUD SÕPRA

SULEV MOKS'i

mälestavad leinas

OLEV HÄRM perekonnaga
ENDEL KÄRMAS perekonnaga
JUHAN KÖHLER perekonnaga
ÜLO LEPIK perekonnaga
ANTI SAAR perekonnaga
ROMIL VALGEMÄE perekonnaga
VELLO VARANGU perekonnaga
ALDO LÄTTEMÄE abikaasaga
VALDEK OJASSON abikaasaga
JOHANNES VIHMA abikaasaga
ENDEL KOOL
ENDEL TORIM

MÄLESTAME ESIMESEL SURMA AASTAPÄEVAL ARMAST ABIKAASAT, ISA JA ÄIA JA NÄGEMATA JÄÄNUD VANAISA

ARTUR SCHMUUL'i

sündinud 10. veebruaril 1913 Muhus
surnud 1. veebruaril 1975 Sault Ste. Maries

ABIKAASA
tütred: LAINE
LINDA abikaasaga
LILLI abikaasaga
LUULE abikaasa ja pojaga
LIISA

ARMAST SÕPRA

SULEV MOKS'i

mälestavad sügavas leinas

HEINO TÖIGAST abikaasaga
VAIKI REIMAN

ENDIST GEISLINGENI EESTI MEESLAULUSELTSI LAULUVENDA

RUTAR MÄGI

sündinud 1. juunil 1908 Eestis
surnud 28. jaanuaril 1977 USA-s

mälestavad kurbuses

R. TOI
E. EERME
V. HOMMIK
A. KIILASPEA
U. KOOK
H. MÄLGI
E. POOLAR
O. PÕLDNE
J. RISTSOO
E. TOBRELUTS
T. TOMANDER
J. TREUMUTH
H. VELLNER

PEEL CHAPEL 2180 Hurontario St., 229-7663

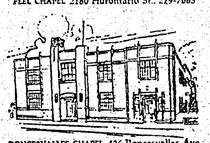
RONCESVALLES CHAPEL 436 Roncesvalles Ave. 533-7954

YORK CHAPEL 2357 Bloor St. W. 767-3153

Turner & Porter FUNERAL DIRECTORS ESTATED
Off-the-Street Parking at all Chapels.

Meeldiv, väärikas ja individuaalset tähelepanu osutav teenimine.
Oma parkimisplatsid kõikide matusemajade juures

ARMAST KLASSIVENDA

SULEV MOKS'i

mälestab

VILJANDI MAAKONNA GÜMNAASIUMI XXII LEND

OOTAMATU SURMA LÄBI LAHKUS MICHIGANI EESTI VABADUSVÕITLEJATE ÜHINGU ESIMEES

ksv! RUTAR MÄGI

Surnud 28. jaanuaril 1977 Detroit'is

Mälestavad

HAMILTONI EESTI VÕITLEJATE ÜHING
TORONTO EESTI VÕITLEJATE ÜHING

ARMAST SÕPRA

SULEV'it

mälestavad kurbuses

ENDEL, HELGI ja MAMMI

ARMAST SÕPRA

SULEV MOKS'i

mälestavad leinas

AINO ja MART PEDEL perekonnaga

ARMAST SUGULAST

ALEKSANDER LUUP'i

sündinud Kihelkonnal, Saaremaal
surnud Norrköpingis, Rootsis

mälestavad

HELJU VILBASTE abikaasaga
ENDEL AUS abikaasaga
ROSALIE AUS

● USA üldtuntud ajaleht „The Philadelphia Inquirer" kirjutab Heino Truumees Mickletonist, N.J., et hiljuti käimalastud ukrainlaste saade kanal 10 peal näitab selgelt, kuidas etnilistel gruppidel Ameerikas on peale toredate rahvariiete ja rahvatantsude pakkuda ka veel palju muud. Ta soovitab kavva võtta ka eesti, läti ja leedu saated. H. Truumees on kauaaegne Seabrooki E.S. abiesimees.

● Mag. ins. Avo Koort jõudis tagasi USA-sse Londonist, kus ta viibis tosin päevi seoses tööülesannetega International Chemical Industries kompaniilt, missuguse suurfirma peakontor on Londonis. Ta tegi reisi koos firma siinse osakonna peadirektoriga.

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director
723 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ● 489-8002

Kaheksa graafiku näitus

Eesti Kunstide Keskusel on veebruar kujunemas tegevusrohkeks kuuks. Samaaegselt „Eesti Kunstide Keskuse päevava '77" toimub veel Richview raamatukogus 1.—28. veebruarini kaheksa graafiku tööde näitus. Näitus pannakse üles juba 1. veebr., kuid ametlik avamine toimub 8. veebr. kell 7 õhtul koos laudkonna vestlusega.

Näitusel esinevad A. Lee, Margus Lee, Otto Paju (Rootsi), Peeter Sepp, Jaan Põldaas, Rutt Tulving, Jaan Reitav ja Agate Veeber (USA). Näitusel esitatakse nende kunstnike hiilisemaid töid. kokku 28. Kuna iga kunstnik on töötanud graafika alal, siis on see näitus huvitav, kus saame võrrelda kunstnike seda ala, mis tihti ei ole nende peaalaks. Lisaks on see võimaluseks, kus otseselt kaheksa kunstnikku esitavad graafikat.

Kunstigalerii kõrval asuvas koosolekute ruumis toimub laudkonnavestlus aktuaalseist kunstikiisimusist. Laudkonda kuuluvad Rutt Tulving kunstnikuna, Edda Sepp kunstiajaloolasena ja Peeter Sepp kunstnikuna ja Ontaria valitsuse juures oleva kunstiala nõunikuna.

Näitus jääb kuu lõpuni avatuks raamatukogu lahtioleku aegadel.

KIRIKUD

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
817 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8 tel. 483-4103

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 6. veebruaril kell 11 hommikul.

PIIBLITUND kell 10 hommikul. Pühapäevakool. Lastekoori harjutus. Leerieelsed.

KÜÜNLAVALGE JUMALATEENISTUS 6. veebruaril kell 6 õhtul. Jutlustab kand. Walter Johanson. Esinevad leerinoored.

Eelteade: MUSICA DIVINA kontsert L. Avessoni juhatusel 13. veebruaril kell 4 p. l. kirikus. Harpsikordil T. Mitt.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisipäeviti ja neljapäeviti kl. 6—8 õhtul.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
10 Lamport Ave. Apt. 307
Toronto 5, Ont. M4W 1S6
Tel. 961-8391

„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3—3.30 p. l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 6. veebr. kell 10.15 homm. PÜHAPÄEVAKOOL. Kell 11 JUMALATEENISTUS. Kõneleb K. Raid: „ESIMENE KÄSK". Naistrio, Issanda surma mälestamine. Kell 6 õ. segakoori VAIMULIK SOOVIKONTSERT. Solist K. Raid tshellol.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja H. Rüdmik
P. O. Box 234, Toronto 18, Ont.
Tel. 233-5390

USUSÕNUMI RAADIOJUMALATEENISTUSED igal pühapäeval, homm. kell 9.30—10.00 lainel CHIC-790 kc.

Raadiojutluse teema 6. veebr.: „ARMASTUS EI HÄVI ILMAKI!"

Laup., 5. veebr. kell 7 õ. PIIBLITUND. Kõneleb jutl. T. Söderholm.

Pühap., 6. veebr. kell 3 p. l. JUMALATEENISTUS. Lauluettekandeid, jutlustab H. Rüdmik, Issanda surma mälestamine.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St.,
Toronto (Sherbourne'i allmaajaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich,
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853.

JUMALATEENISTUS on pühap., 6. veebr. kell 1.30 p., järgneb koguduse nõukogu koosolek.

Käsitööringi kokkutulek on esmasp., 7. veebr. kell 6.30 õ. kiriku saalis.

Õpetaja kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis, telefon 921-9417.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
17 Frank Cresc.
Toronto 176
Tel. 532-2623, kirik: 923-5172

Pühap., 6. veebr. JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Teenib kog. õpetaja. Jumalateenistusele järgneb koguduse täiskogu koosolek. Ingliskeelne jumalateenistus kell 1 p. l.

Pühap., 13. veebr. KONTSERT-JUMALATEENISTUS kell 4 p. l. Laulab noortekoor „Esto Atlantis" N. Y., juhatab M. Duesberg-Roos.

Leeritunnid igal teisipäeval algusega kell 7 õ.

Koguduse õpetaja puhkusel 22. jaan. kuni 5. veebr. Hooldaja õpetaja Udo Petersoo, tel. 625-5930.

ÕPETAJA KÕNETUNNID igal teisipäeval ja neljapäeval kella 6—8 õhtul kiriku käärkambris.

Uus eesti õpetaja Argentiinas

Ingo Tiit Jaagu ordineeriti õpetajaks

Buenos Aireses ordineeris möödunud aasta 19. detsembril Argentiina Ühendatud Evangeelse Luteriusu Kiriku president Luis Klenk kirikuõpetajaks eestlase Ingo Tiit Jaagu. Ordinatsiooni talitusel assisteerisid kohalikud läti, skandinaavia, saksa, ungari ja hispaania keelsete koguduste õpetajad ning kirikuliste hulgas oli palju eestlasi. Sellega on pärast kolme aastat Argentiina eestlaskonnal jälle oma eesti vaimulik.

Uus õpetaja on sündinud 12. aprillil 1945 Taanis. Oma hariduse omandas ta Argentiinas. Oli noorepõlves tegev Buenos Airese „Kalevi" skautlipkonnas, kirikunoorte hulgas ning kohalikus eesti üliõpilaskonnas.

Astus 1969. a. kohaliku luteriusu seminari ning oli mitu aastat Toronto Peetri kiriku stipendiaat.

Abiellus 1973 Viviana Ranmistega ning abielust on sündinud üks poeg David. Prooviaasta veetis Buenos Airese Taani koguduses. Värske õpetaja on asunud teenima Buenos Airese Reformatsiooni kogudust ja hispaania keelset „El Santo Sacramento" kogudust Villa Ballesteris, lisaks on õp. Jaagu määratud Brasiilia EELK Sao Paulo koguduse hooldajaks õpetajaks. Akadeemiliselt kuulub õp. Jaagu Eesti üliõpilaste Seltsi.

Buenos Airese Reformatsiooni kogudus sai oma alguse 1950 tehtud katsest leida Argentiina eestlaskonnale eesti õpetaja. Mõtte algatajaks oli Andres Pirk sr., kes oli sellel ajal Luterliku Maailmaliidu esindajaks Buenos Aireses. Katsed ühele Rootsis elunevale eesti vaimulikule Argentiina viisumi taotleda ebaõnnestusid. Tänu Lutheran Church in America Välismisjoni osakonnale, ja A. Pirgi visadusele, läkitati Argentiinasse õp. Karl Laantee, kes rajas eesti kogudused Buenos Aireses ja Sao Paulos. Õp. Laantee teenis Argentiina eesti kogudust 1958—1962, tema algatusel püstitati ameerika luteriusu kiriku majandusliku abiga kirik Olivose eeslinna, otse üle tänava Argentiina riigipresidendi residentsist.

Tema järglaseks oli õp. Hugo Jaanus, kes teenist kogudust 1962—67.

Kolmandaks koguduse õpetajaks oli Tõnis Nõmmik, kelle ametiajal ja algatusel muretseti kogudusele õpetaja korter. Tema ametiaeg oli 1967—70. Õp. Hendrik Laur teenis kogudust 1970—73. Aegadel, mil kogudusel pole olnud oma õpetajat, on kogudust hooldanud õp. G. Walborn, ungari õpetaja Lazlo von Hefty ning Argentiina luteriusu kiriku mittevaimulik eksekutiivsekretär A. Pirk. Koguduse esimeesteks on olnud A. Pirk, Evald Talvari ning alates 1969 Kalju Allik.

Suuremad sündmused Buenos Airese Reformatsiooni koguduse ajaloos on koguduse asutamise kõrval kiriku õnnistamise teenistus, tolle-aegse peapiiskopi J. O. Lauri Lõuna-Ameerika ringreis, õp. J. W. Koppermanni külastus, õp. H. Jaanuse juubeli ja kuldristi annetamise teenistus ning E. V. 50. aastapäeva jumalateenistus. Väljaarvatud aastad 1959—62, millal EELK Sao Paulo kogudust teenis õp. Leo Leiv, on Argentiina eesti õpetajad teeninud hooldajana ka Brasiilia eestlaskonda.

Argentiina eestlased on õnnelikud, et koguduse õpetaja põud on lõppenud ning et kogudusel on aastatelt veel noor õpetaja ning loodavad, et talle antakse õnnistusrikkaid ametiaastaid Lõuna-Ameerika eestlaskonna usulisel teenimisel.

TEADAANNE

T.L. II Tütarlaste Gümnaasiumi vilistlaste ja õpilaste koosviibimine on 13. veebr. 1977 kell 3 p.l. Eesti Majas, ruum 12.

Registreerida õhtuti pärast kella 6: I. Edur, tel. 483-7389 ja I. Väikemäe, tel. 767-9784.

Eesti kunstipärandi registreerimise lehed on saadaval, palume helistada ja küsida.
EESTI KUNSTIDE KESKUS
86 Ellis Park Rd.
Toronto, Ont. M6S 2V5
Tel. 766-0203

Üürile anda omaette korter
MAJA ALUMINE KORD
(2 magamistuba) High Park üle tänava, TTC 3 plokki. Helistada pärast kella 5 õ. tel. 536-3505.

KAASMAALASED!
PUHASTAN KEEMILISELT (Steam Cleaning) teie sohvad, toolid ja vaibad TEIE KODUS. Helistage 447-9834

TORONTO EELK JAKOBI KOGUDUS
Kirik: Redeemer Luteri kirik,
(Bloor ja Indian Rd.)
Õp. T. Nõmmik, 501 Davisville Ave., Toronto M4S 1J2. Tel. 483-2478.

Pühap., 6. veebr. kell 5 p. l. JUMALATEENISTUS. Samal ajal pühapäevakool. Järgneb naisringi peakoosolek.

ÕPETAJA KÕNETUNNID on teisipäeviti kell 6—7.30 õpetaja kodus. Muul ajal kokkuleppel.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS
R. R. 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Pühap., 6. veebr. kell 3 p. l. JUMALATEENISTUS Peetri kirikus. Teenib ja jutlustab preester E. Lepik. Laulab koguduse laulukoor hr. G. Raagi juhatusel. Laululehed.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS
Tel. 461-2077
562 Jones Ave., Toronto 6, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.,
Toronto 6, Ont.
Tel. 463-6223

Pühap., 6. veebr. kell 11 homm. JUMALATEENISTUS ühes Issanda surma mälestamisega. Teenib ja jutlustab E. Saraoja. Laulab segakoor.

FINN FURS

INVENTUUR-VÄLJAMÜÜK
neljapäeval, reedel, laupäeval

SÄÄSTKE

PIIBER — värvitud punakas, pikakarvaline
Reg.h. $1335.— NÜÜD $885.—

PESUKARU (raccoon) — loomulik
Reg.h. $1693.— NÜÜD $995.—

BIISAMROTT (muskrat) — rebase või pesukaru kraega
Reg.h. $1195.— NÜÜD $699.—

LÜHEMAD KASUKAD (pancoats) alates $395.—

MUSKRAT-JAKID nahast vahedega
Reg.h. $535.— NÜÜD $299.—

MEESTE NAHKMÜTSID Nikita stiil
Reg.h. $56.— NÜÜD $32.—

SÄÄSTKE

KARAKULL-KASUKAD
Reg.h. kuni $1495.— NÜÜD alates $795.—

HIINA MINK — värvitud havana pastell
Reg.h. $1449.— NÜÜD $795.—

MINK (fully let out)
Reg.h. kuni $1999.— NÜÜD $1399.—

SINIREBANE (punane-pruun top)
Reg.h. 2695.— NÜÜD $1897.—

MINKSTOOLAD alates $299.—

MINK — täispikkus (nahast vahed)
Pastell ⊛ Pärl ⊛ Must
Reg.h. $1695, nüüd $999.—

FINN FURS 5931 YONGE STREET, WILLOWDALE — TEL. 225-0801

Masskogumine maailma vabaduse heaks

Eestlanna Anne Ranniste on pühendunud maailma vabaduse eest võitlemisele

Laupäeval, 5. veebr. pärastlõunal toimub Torontos Commonwealth ballisaalis, Holiday Inn, 89 Chestnut St. Internatsionaalne masskogumine maailma vabadusnõudeks. See on suure ulatusega üritus, mis seob paljusid organisatsioone, eriti aga etnilisi gruppe, kes on teadlikud kommunismi ohust. Korraldavas komitees töötab ühe reklaami ja informatsioonivahendaja ülesandeis eesti tütarlaps Anne Ranniste, kuna lühemaajaliselt on enne suurüritust abiks ta õde Marvi Ranniste-Brabazon.

Küsides informatsiooni rahvakogunemisega seotud organiseerimistööde kohta, seletab ta, et juba oktoobris alustati selle eeltöödega. Siis oli kaks gruppi, kes tahtsid midagi teha maailma vabadusnõude põhjuste esile toomiseks. Sama idee oli ka St. Michael's College'i professoril Bilanuik'il, kes on ukrainlane, kolme raamatu autor ja ukrainlasena teadlik sellise ürituse vajadusest. Sel ajal kuulus A. Ranniste International Federation for Victory over Communism organisatsiooni.

Nüüd vestleb ta vaikselt aga veendunult, et kommunismil on vale arusaamine maailmast.

Kuigi räägitakse vendlusest, ei saa seda olla ilma Jumalata, sest inimesel on vaim, mistõttu on väga tähtis, et vaimne ja füüsiline osa inimeses peavad koos töötama, sest elu ei ole ainult füüsiline eksistents.

„Me näeme, et marksism-leninismi maailmavaade on vale. See kirjutati 150 aastat tagasi ja on iganenud. Me peame maailma tegema paremaks, peame olema agressiivsed Jumala õpetuse eest", kinnitab ta ja lisab: „Inimesed ei taha seda vale ideoloogiat, aga allaheidetuina on nad sunnitud seal elama."

Meie vestlusega ühineb ürituse peasekretär Allan Wielding, kellelt küsime kui suur on ta lootus eelolevale rahvakogunemisele. Ta vastab, et ta ootab sinna kuni 1000 inimest.

Kulud kaetakse annetustega, mida annavad erikompaniid, kes tunnevad kommunismi; samuti on selleks sissetulekuid hangitud shokolaadi ja maiustuste ustel müügiga.

„Me peame katsetama, et näha kuidas läheb", ütleb ta ja lisab, et „peamiselt on osavõtjad etnilised grupeeringud, kes on kommunismist teadlikud. Me tunneme kommunismi".

Seda on omamoodi põnev kuulda noore mehe suust, sest meie tava kohaselt on antikommunistliku tegevusega seotud vanemad inimesed kel isiklikud kogemused. Ta ütleb, et inglastena on neil kohustus maailma ees. Kuigi etnilistel gruppidel võib olla erivaateid, on põhiliselt need selles küsimuses kõigil samased, vajadus võidelda kommunismi vastu.

Ka tema on usust seotud. Ta ütleb, et kommunism on Jumala vastane, aga just Jumal on andnud inimestele moraalsed printsiibid. „Me töötame koos eitades kommunistliku süsteemi väärtusi ja iseloomu, kui need seisnevad inimeste tapmises ja vangistamises. See on materialistlik vaade elule, aga inimene on rohkem kui mateeria, tal on ka vaim. „Me kardame, et sama mis juhtus osas Euroopa maades, võiks juhtuda ka siin mandril. Mitmed on loobunud kommunismi vastu võitlemisest, et mitte asjata „laineid teha", vaid oma elu elada, aga sellise üksköiksusega kaotame oma vabaduse."

„Maailm muutub pidevalt väiksemaks", jätkas ta, „sajad tuhanded on surmatud Kambodzhas, aga keegi ei ütle midagi. Olen optimistlik — et meie noored tulevad tagasi moraalsuse ja konservatiivsuse juurde. Praegu on käimas uus moraalne ärkamine Ameerikas, uuesti tõuseb esile idealism ja optimism. Inimesed peavad aru saama, kuidas neid kasutatakse tööriistadena kommunistliku korra kasuks. Usun, et inimesed ärkavad üles, isegi Hiinas ja N. Liidus on olemas märke, mis räägivad sisemisest käärimisest, sama on ka Poolas.

Meie läänes peame neid julgustama ja nõudma Helsingi kokkuleppe pidamist.

Kui oleme moraalselt ja vaimselt tugevad, siis meie rahvakogunemine võib levitada uusi vabaduse ideesid. Solzhenitsõn on küll pessimistlik, aga ise olen optimistlik ja usun, et võime teha selleks palju demonstreerides nende kasuks, kes on kommunistide poolt alla heidetud."

Ta on ise pühendunud sellesse palgata töösse ja on tänulik, et inimesed on võidelnud maailmas vabaduse idee eest. Ta ütleb, et ta teab, et kommunism on probleem, aga praegu noored hakkavad mõistma, et vabadus ilma kohustuseta ei vii meid kuhugi.

A. Ranniste ülesandeks on reklaami ja informatsiooni andmine ning väiksem detailitöö. Küsides kuidas ta elatub kuna selles organisatsioonis palka ei maksta, ütleb ta, et ta on osalise tööajaga siiski tööl ühes importfirmas, kus teatakse ta pühenduslikku tegevust ja võimaldatakse tal töö juurest ära olla. Ta on varem olnud 7 aastat E. Koopi võimlemisrühmas.

Imestades et nii noor tütarlaps on pühendunud maailma allaheidetude eest võitlema, ütleb ta, et ta vanemad on eestlased. „Kui kasvasin, siis oli mulle noorelt selge, et paljud inimesed kodumaal ja igal pool kannatasid kommunismi all. Vanemaks saades õppisin ka ise võitlema kommunistliku mõtteviisi vastu. Usun palju Jumalasse ja tunnen, et peame koos Jumalaga töötama allaheidetud rahvaste vabadus eeest. Jumal ei tee ise midagi, vaid ainult inimeste kaudu. Oma usu läbi olen väga palju hakanud mõistma, mis maailmas juhtub. Minu kirikus on õpetajad selgitanud sügavuti usutunnetust ja seda, mis on meie kohus maailmas teha."

Ometi pole rahvakogunemine seotud ühegi usuga, korraldajad kuuluvad mitmesse usku, aga neil kõigil on teadmine oma ülesande suurusest ja tähtsusest tänapäevases maailmas.

Samal päeval töötab kirjutusmasinal ta õde Marvi Ranniste-Brabazon. Ka tema ütleb, et on sügavalt usklik tundes Jumala tähendust inimese elus.

See on noorte inimeste üritus, kes on optimistlikud oma jõus. Nad on kogenud, et ajaloo faktide alusel tuleb neil kohe võtta kohustus maailma vabaduse eest võitlemiseks, enne kui meie siin ka võime kaotada oma vabaduse. Ja neile jõu ja kaasabi andmiseks on vajalik võtta osa nende üritusest, mis peetakse nädalalõpul ja kuhu sissepääs pääsmetega, mida jagatakse tasuta. (Soovid saata Committee for the International Rally for World Freedom, P.O. Box 442, Station "P". Toronto, Ont. M5S 2T9. Tel. 923-6279).

Toronto Eesti Võitlejate Ühingu hooghe aastapäevapidu

Toronto Eesti Võitlejate Ühingu 24. aastapäeva peole möödunud laupäeva õhtul Toronto Eesti Maja suures saalis oli kogunenud arvukas ühingu liikmete ja nende sõprade pere, kes veetsid koos hubase õhtu.

Külalisi tervitas ühingu esimees K. Tori ning peole andis sisuka tagapõhja Ottawa Võitlejate Ühingu esimees R. Piirvee, kes esines ligemale 20 minutilise kõnega vabadusvõitlusest, puudutades ajaloolisi sündmusi kuid peatudes ka tulevikusuundade ja eesmärkide juures. Tervitustega ühingule esinesid aupeakonsul I. Heinsoo, Balti Veteranide Liit Kanadas esimees S. Jokubaitis, Balti Veteranide Koondis Torontos esindaja E. Ozols, EKN-u abiesimees H. Lupp, Soomepoiste Klubi esimees E. Marten ja Hamiltoni Eesti Võitlejate Ühingu esindaja H. Lember. Peale selle oli saabunud kirjalikke tervitusi Montreali Eesti Võitlejate Ühingult, Toronto Eesti Seltsilt ja teistelt.

Peo raamides toimus ühingu kuldse rinnamärgi üleandmine ksv. Evald Herma'le, kes on Toronto Eesti Võitlejate Ühingu asutajaliige. Märgi andis üle kuldmärgi komisjoni esimees A. Tomander.

Peokülalisi lõbustasid oma lauluettekannetega sopran Silvia Preem ja bass E. Luksep, kes esitasid soololaule ja duette. Klaveril saatis G. Ilta. Peo loteriil oli rikkalikult võite ja loterii müüdi läbi lühikese ajaga.

Tiina Mitt'i õpilaskontsert

Möödunud kolmapäeval toimus Walter Hall'is Toronto Ülikooli muusikateaduskonna 2. aasta õpilase Tiina Mitt'i klaverikontsert. Olenevalt keskpäevasest ajast oli kuulajaid 60 ümber, osalt kaasõpilased, osalt ka noort pianisti hindavad eestlased. Kohal oli ka üks professoreist ja pianisti õpetaja Clifford Poole'i. Tiina Mitt oli tehniliselt hea ja katsus esitatavais töödes leida isiklikku stiili olles tüüriline ja tundeline.

Ta esitas Bach'i kromaatilise fantaasia ja fuuga, Beethoveni sonaadi, Chopini kaks etüüdi ja scherzo.

Filatelistidele

Eesti Filatelistide Selts peab oma järgmise kokkutuleku neljapäeval, 3. veebruaril algusega kell 7.30 õhtul. Koht: Eesti Maja klassiruum nr. 10.

Kingad Lääne-Saksamaalt ⊛ Tel. 533-8122
Prantsusmaalt, Austriast
Naiste ja meeste kingad.
Ekstra laiad suurused,
ka jalatoega
Patacsi Shoe Salon
480 Bloor W., Toronto 4, Ont.

SPORT

Spordiselts „Kalevi" kroonika

E. S. S. „Kalev" Torontos astus uude aastasse tujukullase halliga „Fantasy Farm'i" huvitavates ruumides, millest osa võttis 150 kalevlast oma sõpradega. Balli alguses soovis esimees Riki Rass kõigile head tuju ja kutsus kaasa avavalsile. Vana-aasta viimastel minuttel lauldi hoogsalt üheskoos „Kalevite kants'i" ja isamaalist „Eesti on me isamaa" „Kaja" orkestri saatel. Mõttesilla kodumaale ehitasid noored kalevlased Ann Ast ja Martin Jõgi kandes ette Ene Kirss'i luuletuse „Isamaale" ja juba oli aeg tervitada saabuvat uut aastat 1977 ühiselt eesti hümni laulmisega. Ilusad ruumid ja hea peotuju tagasid kõigile nauditava balli ja alles varastel hommikutundidel lahkuti „Fantasy Farm'i" kütkest.

o

Eesti S. S. „Kalev'i" noore esimehe Riki Rassiga juteldes möödunud aastasest tegevusest leiab ta, et üldiselt võib rahule jääda, ehkki aastatelt noorel juhatusel tuli mitmesuguste raskustega võidelda. „Olin võibolla liiga optimistlik," lausub Riki, „lootes suurt abi kogenenud senior kalevlastelt, nagu peakoosolekul lubati ja kinnitati. Abiandmise asemel esines aga isegi vastu töötamist. Suurem osa inimesi jäi aga siiski „Kalev'ile" truuks, leides, et meil pole vajadust laenata liikmeid teistest rahvustest, ajame oma asju edasi eesti keeles ja meeles. „Kalev" kuulub oma põhikirja järele ainult eestlastele, teenides mitte rekordsporti vaid meie eesti ühiskonda motol „Teeme sporti tervisele!" Tänan siinjuures vanu ja noori, kes usuvad meie ühise eesti spordiseltsi kestvusse ja aitavad sporti edasi arendada meie eesti rahvusgrupis. Juhatus on püüdnud teha oma parima ja tegevus eeloleval aastal saab kindlasti olema veel erksam kui möödunud aastal. Loodan, et meiega ühineb veel rohkem uusi liikmeid ja endiseid kalevlasi järgnevateks töö-aastateks."

o

Eesti S. S. „Kalev'i" Suusaklubi on kasvanud tublisti üle 100 liikmeliseks. Aastal 1973 selgus, et E. S. S. „Kalev'i" suusaklubi juhatusse oli tulnud grupp isikuid, kes leidsid, et klubi ei saa enam tegutseda ilma teiste rahvusteta, s. t., et kuna meil ei ole tipp-suusatajaid, siis tuleb seda „viga" parandada muudest rahvustest „tipp-suusatajate" värbamisega klubi liikmeskonda. Eesti keele tähtsus klubi ulatuses otsustati maha matta ja kõik asjaajamine panna inglise keelde. Peaasi, et kõigil on seljas jakk, mille seljal selgesti ütleb „Estonia", näidates, et on tegemist eestlaste klubiga, sellele vaatamata, et jaki kandja sõnagi seda keelt ei räägi. Eesti skaudipoisid Torontos löid aga sellele eesti suusaklubi ümebrrahvustamisele riivi ette. Nende nõudmisel andis tookordne E. S. S. „Kalev'i" juhatus peale mitmekuulist ootamist noortele õiguse „Kalev'i" Suusaklubi uuesti moodustamiseks. Asja kergendas tegelikult see, et „Kalev'i" Suusaklubi nimetas end inglise keelele üleminnes „Estonian Ski Club'iks", milletõttu ei tekkinud nime pärast konflikti. E. S. S. „Kalev'i" juurde kuulub ainult eestlasi teeniv suusaklubi ja pole oluline, et oleksime tipp-suusatajad. Võime vaadata tagasi ja tunda üheskoos rõõmu, et meiega on liitunud arvukas eestlaste pere ja uusi liikmeid tuleb järjest juurde. E. S. S. „Kalev'i" Suusaklubi peakoosolekul Eesti Majas 24. 10. 76 valiti tänavu uus juhatus järgmiselt: esimees — Peter Pajos, abid — Mark Olo ja Hans Kukk. Juhatuse erikoosolekul laiendati juhatust: laekur — Evi Jaaguste, mäesõidu-osakonna organiseerija — Larry Later, murdmaa-osakonna organiseerija — Helmut Jaaguste ja revisjoni komisjoni esimees — Andres Tamm. Peakoosolekut juhatas endine suusaklubi abiesimees Martin Jõgi. Samast koosolekust võttis osa ka suusaveteran Agu Kiili, kes omal ajal annetas E. S. S. „Kalev'ile" praeguse esindusliku lipu. Maailma pikem murdmaa sõit on Montrealist Ottawasse (Kanada suusamaraton), mille kestvus 2 päeva ja kaugus 160 km. Möödunud aastal võttis sellest osa suusaklubi liige Arnold Tralla, võites oma vanuseklassis pronksmedali. Ta andis nüüd sellest meeldejäävast sõidust koosolekule väga elava seletuse. Startis 2800 suusatajat ja rada viis läbi imeilusa mägederikka maastiku. Tänavu toimub see maraton 26.—27. veebruaril, millest osa võtab 3300 suusatajat, paljud isegi Euroopast.

o

Muskoka Loppetitest on E. S. S. „Kalev'i" Suusaklubi juba mitu aastat arvukalt osa võtnud. 1976. a. jaanuaris registreeris end klubist 43 liiget, kellest 30 sõitsid selle läbi. Tänavu oli registreerituid 50, kellest raja läbisid 43, nende hulgas mitmed perekonnad, kelle lapsed juba 8-aastaselt on tublilt kaasa sõitnud. Selle aasta Loppeti matkasõidus vabaklassis meestele võib välja tõsta kalevlast Rein Varest (17 a.), kelle 35 min. on võrdlemisi hea tagajärg, arvestades vähest eeltreeningut. Ka paljud teised klubi liikmed saavutasid häid tagajärgi, millest teateme edasipidi.

o

Eesti S. S. „Kalev'i" Suusaklubi juhatuse otsusega võttis klubi end S. O. D. (Kanada Suusaühingu Lõuna Ontario Osakond) liikmeks.

o

Võrkpalli veteranide klubi kutsub kõiki, kes võrkpallist huvitatud, meelelahutuseks mängima, eriti aga endiseid käsipallimängijaid naisi ja mehi! Mängud igal kolmapäeval kella 19.00—21.45. Algajate noorte võrk- ja korvpalli esmaspäeval kella 19.00—21.30 Bloor—Dufferin. Lähemat informatsiooni saab tel. 223-6622 ja 223-6141. Ujumisest huvitatuil helistada 924-6028.

E. S. S. „KALEV'I" JUHATUS

Uuendusi Moskva olümpial

Moskva olümpiamängudeni on veel aega mitu aastat, kuid venelased teevad mängudeks hoolsaid ettevalmistusi ja hiljuti andis 1980. a. mängude organiseerimiskomitee esimehe esimene asetäitja Vitali Smirnov pressikonverentsi senisest tööst ja uutest kavadest. Ta ütles, et „kuigi olümpiamängude organiseerimine on reglementeeritud Rahvusvahelise Olümpiakomitee eeskirjadega, on igal olümpial kordumatuid jooni. Omapäraseid iseloomujooni olevat tulemas ka Moskva mängudel."

Moskva olümpiamängude üldplaan on juba kindlaks määratud. Mängud toimuvad 19. juulist 3. augustini. Peale Moskvas toimuvaid mänge on võistlused ka Tallinnas (purjeregatt), Leningradis, Kievis ja Minskis (jalgpalliturniiri eelmängud). Võistlema oodatakse umbes 12.000 sportlast rohkem kui 100 maalt.

21 alal peetavaid võistlusi hakkab teenindama 2500 nõukogude ja 1000 välismaa kohtunikku.

Pressikeskusse on ettenäha kuni 7000 ajakirjanikku. Moskvalaste kõrval usutakse, et mänge jälgivad ka kuni pool miljonit turisti, sealhulgas 300.000 välismaalast. Moskva olümpiamängude televisioonisaade ulatub spetsialistide arvates 2 miljardi inimeseni.

Oma spordiprogrammilt erinevad Moskva mängud Montrealist vähe: lisatud on vaid naiste jäähoki. Kauaoodatud moodsast naisvõimlemisest aga ei lausu ametimees sõnagi.

Esmakordselt olümpiapraktikas korraldati näitus „Tehnika olümpiamängude jaoks", et paremini valida olümpiamängudele nüüdisaegseid tehnilisi vahendeid. Osa võttis selle kujundamisest 312 firmat ja ettevõtet 22 maalt.

Näitusel kirjutati alla ligi 50 memorandumit ja protokolli lepingute sõlmimiseks tellimustele Moskva olümpia tarvis.

Asjal on siiski ka oma poliitiline aspekt antud. Nimelt näeb olümpia-80 organiseerimiskomitee ette massispordi arendamist ja atleetide ettevalmistamist arengumaades, kes seda vajavad. Selletõttu nõukogude spordiorganisatsioonid kavatsevat näiteks hakata N. Liidus õpetama Aasia, Aafrika ja Ladina-Ameerika maade sportlasi, et nad hiljem võiksid kodumaal töötada treenerite või metoodikuina.

Eeva Niinivaara 75-aastane

20. dets. tähistas Helsingi ülikooli kauaaegne eesti keele ja kirjanduse lektor Eeva Niinivaara oma 75-dat sünnipäeva. Ta on sündinud 1901 Põltsamaa lähedal Kuriste vallas. Õppis Tartu tütarlaste gümnaasiumis ja Tartu ülikoolis kunstiajalugu, eesti keelt ja filosoofiat. Pärast abiellumist Soome keeleteadlase Martti Niinivaaraga 1930. aastal sai ta omale ueeks elukohaks Helsingi, kus ta 1947. a. sai Helsingi ülikoolis magistrikraadi. Ta on töötanud seal 1945—1969. a. eesti keele ja kirjanduse lektorina, olles seega paljudele soome keele- ja kirjandusteadlastele juhiks Soome lahe lõunakaldal asetsevate hõimlaste ja nende kultuuri juurde.

„VABA EESTLASE" TALITUSES

RAAMATUID

müügil	Hind $	Saatekulu ¢
Ilme Ivandi — Pargi	2.50	35
Kuldne tammetõru — Näidendid ja ettekanded noortele	3.—	35
L. Wahtras — Lilvaklass	2.50	15
Ravimtaimed, 250 retsepti	2.50	15
Enn Nõu — Vastuvett	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — Reekviem	3.50	35
H. Michelson — Skautlikul teel	3.—	35
H. Michelson — Noorsootöö radadel	4.30	35
H. Michelson — Eesti radadelt	9.—	35
Eduard Krants — Lumellitlased (luuletuskogu)	3.—	15
Ilona Laaman — Mis need sipelgad (luuletuskogu)	3.—	15
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — Mõttelend — Pilte ja peegeldusi	5.—	25
Herbert Salu — Utoopia ja futuroloogia	4.50	25
Karin Saarsen — Lohengrini lahkumine	4.50	15
„Trilmu" üksiknumbreid	1.25	
K. Inno — Tartu University in Estonia	8.50	40
A. Kubja — Kadunud kodud — mälestused	3.—	25
A. Kubja — Mälestusi kodusaarelt	2.—	20
A. Kubja — Pahukesed	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — Soomepoisid 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	35
The Baltic States 1940—1972	4.—	25
Leho Lumiste — Alamuse Andres — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust	6.65	40
L. Lumiste — Atlandi aknal	2.10	40
L. Lumiste — Killad külas	5.30	40
A. Vomm — Ristsõnad I	2.50	20
A. Vomm — Ristsõnad II	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad III	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad IV	2.25	20
Ants Vomm — Minu hing (luuletuskogu)	10.—	40
K. Eerme — Surnud laevad ja elavad mälestused	1.50	15
K. Eerme — Päevata päevad ja ööta ööd II	4.—	40
S. Ekbaum — Ajatar (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	4.—	30
J. Pitka — Rajusõlmed	8.80	40
T. Tamm — Need teod süüdistavad II	5.—	40
A. Käbin — Vaim ja muld	10.—	40

RAAMATUID LASTELE:

Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	50
Laule, mänge ja tantse väikelastele	5.—	35
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.35	35

JÄÄTUNUD RAAMAT

KOOSTANUD ANTS VOMM

12.

Võime siinjuures ettekujutada selle innuka üliõpilase Castreni rõõmu, kui dr. Ehrström, sõber ja arstiteaduse kaasõpilane, teda ilma tasu tahtmata Lapimaa retkele kaasa kutsus.

Ükski kunstnik, kes kunagi Alpe ületades päiksepaistelisse Itaaliasse on jõudnud, pole kindlasti õnnelikum olnud kui Castren, osa võttes ekskursioonist polaaarala tühimaadele.

25. juunil 1838 alustasid sõbrad oma retke, jõudes 30. juunil Muonioniska alevisse, kuhu nad jäid kuueks nädalaks, millist aega Castren kasutas peamiselt ühe kohaliku usuõpetaja juures lapi keelt õppides. Pikapeale kaugenev päike andis matkameestele märku, et aeg on teele asuda, kui nad tahavad enne talve rohkem Lapimaad näha. Ületades suurte raskustega mäeaheliku Botnia lahe ja Põhja-Jäämere vahel, liikkasid nad kaasatassitud paadi romantilisse Ivalojoki jõkke, kus kolm päeva ja ööd vahutavad lained mühisesid nende ümber.

Ivalo jõgi voolab peamiselt läbi kalju, kuid mõni miil enne kui ta laseb oma vood Inari järve, laieneb jõeorg ilusaks roheliseks tasandikuks. Väiksed puudega kaetud saared tõikeldavad jõe, mis voolab siin rahulikult. Varsti ilmuvad ka kultuuri tähised veetee äärde ja lõpuks kerkib hämmastunud matkajate ette Kyrö küla, mitte armetute lapi hüttide, vaid hästiehitatud soome asukate hoonetega, kesk rohelisi aasu ja viljavälju.

Imeilus Inari järv, kuuskümmend miili pikk ja nelikümmend miili lai, on saari ja saarekesi nii tihedalt täis tipitud, et keegi pole neid jõudnud veel üle lugeda. Peale paaripäevalist kalalaplaste pool viibimist, jätkasid nad oma retke veel põhjapool asuva Utsjoki'ini, mis oli nende matka sihtpunktiks ja üks Lapi tsivilisatsiooni keskusi, uhkeldades oma kirikuga.

Nad leidsid kirikuõpetaja elumaja, endise õpetaja poolt mahajäetuna armetus olukorras, umbes 15 miili lähemast laplaste asukohast.

15. augustil alustasid nad tagasiteed, mis oli sama väsitav kui retke esimene pool, eriti kõnnumaade ületamine ja soode läbimine. Vahest hambuni märjad ja tihti tundide viisi söömata, jõudsid nad lõpuks Rovaniemi, liikates paadi Kemi jõkke.

„Segaste tunnetega", kirjutab Castren, „laskusin jõe voolust viiduna. Iga kärestik polnud mitte ainult lapsepõlvest tuntud, vaid need olid ainukesed tuttavad, keda Surm mu mälestusteilmast ära pole viinud. Paralleelselt leinatunnetega, mõteldes siin elanud ja surnud omaste peale, tekkis rõõmus rahutus hinge, värskendada mälestusi kärestikulise jõe ja temal asuvate jugadega, nende tormakate lapsepõlvesõpradega, kes mind tihti lausa surmaohtu viisid. Nüüd, nagu vanasti, on see mulle meeldivaks spordiks, kui ägedad hoovused mind kaasa tõmbavad ja märjaks pritsivad. Paadimehed tahtsid mind thitipeale enne hädaohtlikest koskedest allalaskumist kaldale saata, hoiatades, et nad pole vastutavad mu elu eest. Vaatamata nende ägedatele sõitlustele jäin ma paati ja ma ei pea uhkustama ka oma külmaverelisusega, sest Tema, kes juhib kõiki paate, juhtis ka täna meid õnnelikult Kemisse, kus meie Lapi matk lõppes."

1841 Castren tõlkis rootsi keelde ja andis välja värsimõõdulise „Kalevala", rea kokkukuuluvaid eepilisi poeeme soomlaste rahvaluulest. Sama aasta lõpu poole asus ta oma esimesele pikemale teekonnale Euroopa samojeedide juurde ja sealt edasi üle Põhja-Uurali mägestiku Siberisse. Kuulsas Solovetski kloostris lootis ta kohtuda arhimandriit Wenjaminiga, kes omas nooruses olnud nende „metslaste" juures misjonäriks ja olevat küllaltki sõbralik, et samojeedikeelt teistelegi õpetada. Õel kirikuvürst keeldus aga kadedalt talle igasugust abi andmast. Kuna samojeedide tundrad on läbipääsetavad ainult talvel, suundus Castren hoopis Terski laplaste juurde Valge mere läänekaldale.

Ta alustas Arhangelski jõudnult haigest peast laevasõitu 27. juunil 1842. Laev pidi ta 24 tunni pärast Tri Ostrowa's maha laskma, kuid tuult ei tulnud kaheksa päeva. Selle aja pidi ta veetma haisevates vene ärides, kabiinis või tekil päivitades. Lõpuks saabus paras tuul ja varsti polnud muud näha kui taevast ja merd. Varsti paistis silmapiiril Terski lumiste tippudega rannik, ja Castren lootis oma loksuvast vangikongist peatselt vabaneda, kuid tuul pöördus, muutus maruks ja ähvardas neid paisata Solovetski rannakaljudele.

Kapten ja meeskond hakkasid oma elude eest palvetama ja lõpuks rängalt jooma. Kapten vahetas oma brändi rummi vastu. Kui mõlemad pudelid olid ära joodud, jäi kapten toolile magama ja pea magasid kõik laeval, jättes selle lainete loksutada ja tuulte lükata. Castren oli ainuke mees tekil, murelikult oodates kohutavat kokkupõrget. Varsti keeras aga tuul itta, soomlane ajas venelase üles, heites isé ta koikusse magama. Ärgates olid nad aga Valge mere idakaldal, kõrge kaljuseina ees. Järgnevad halvad ilmad ja haigus sundisid Castreni oma laplaste külastamise kavatsustest loobuma ja ta pöördus sama laevaga tagasi Arhangelskisse, kehva tervise ja tühja kukruga. Tal oli ainult viisteist rubla järgi, kuid õnnekombel kohtus ühe samojeedist kerjusega, kel polnud sedagi, kuid tal oli ulualune ja oma keel. Nii veetis ta ülejänud suve oma uue sõbraga, õppides samojeedi keelt. Tervis paranes ja Soome valitsus saatis talle tuhat hõbe rubla. Ta jätkas kerge südamega oma keelelisi uurimusi ja novembris alustas uuesti matka Euroopa samojeedide juurde.

Lõpmatupikad tundraalad ulatuvad Valgest merest Uuraliteni, olles põhjast piiritletud Põhja-Jäämerega ja lõunast metsa alaga, mis siin tõuseb 66°—67° põhjalaiuseni.

Lai Petshoora jõgi jagab need sünged tühimaad kaheks tasakaalutuks osaks, kus Castreni ajal napp rahvastik oli uppunud tooremasse barbaarsusesse, koosnedes samojeedidest ja vähestest venelastest, kes elasid paaris jõeäärses viletsas asulas, samuti paari lisajõe kaldal.

Et matta ennast terveks aastaks sinna kurba kõrbe, lahkus Castren Arhangelskist novembris 1842. Mesenini, 345 versta põhja pool Arhangelskit, vähene elanikkond on venelased. Mesenist edasi tsivilisatsioon kadus ja edasi põhja poole elasid peamiselt samojeedid, oma primitiivsete eluviiside, keelega ja paganausuga, tsiviliseeritud inimeselt ainult joomist omaks võttes. Castreni esimeseks mureks Mesen'i jõudes oli leida endale üks samojeedist tõlk ja keeleõpetaja, kuid tal polnud õnne siin ega neljakümne versta kaugusel külas, kus joomine oli samuti päeva peamine kohustus. Ta võttis Somsha küla kainema mehe omale teeniks, kuid ka see oli joodik. Siis katsus ta õrnema poolega õnne, kuid see ka ei suutnud kainestuda.

Lõpeks tutvustati talle üht meest, kes tundvat hästi tundrat ja alul paistis, et ta oli leidnud mida otsis.

Mõne tunnise usutlemise järgi samojeed väsis ära, viskas ennast põrandale pikali, trampis jalgadega ja palus, et Castren talle armu annaks ja minna laseks, sest ta olevat haige mees. Vihasel keelemehel ei jäänudki muud üle, kui näitas samojeedile ust. Natukese aja pärast leidis ta mehe täitsa purjus lumehanges magamas. Nii otsustas ta abi mujalt saada ja kesk külma talve edasi Pustoserski vene külla reisida, mis asus Petshoora suudmes ja oma aastalaadaga meelitas ka samojeede ligi. Sinna oli 700 versta. Sellel pikal kelgumatkal puhkas ta vahest tormist pekstud tundras lageda taeva all, vahest nõrgalt jalul seisvas samojeedi telgis, või vene asuniku vähemviletsas omis, kus lumi puhus seinapragude vahelt sisse ja tuli virvendas tuulost. Paks hundinahkne kasukas oli ainuke kaitse läbilõikavalt külma põhjatuule vastu.

Matkanud läbi Kanin'i tundra, Nessi küla, kus ta pilnas üht andekamat samojeedi oma keeleteaduslike küsimustega, nii et viimane ja ta naine koos luba palusid kohalviibiva keeleteadlase juurest lahkuda, kulges ta teekond paralleelselt Indiga jõega ja ta jõudis Pustoserski.

Pustosersk oli üks maailma mahajäetumaist urgastest. Silm vaevu märkas puu-taimkonda, puhkas aga lõpmatul lumelagendikul, kus külmad tuuled puhusid vahetpidamata. Siin selles Põhjamaade Eedenis väsimatu rahvateaduseuurija viivitas mõned kuud, kuna kohaliku talvise aastalaada tõttu avanes tal võimalus õppida siia kokku tulnud samojeedide keelemurdeid, kombeid ja usku.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower,
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
725 Don Mills Rd. Suite 402
Don Mills, Ontario
483-6308, 429-4944

© Alan Tomson, USA leitnant, kes lõpetas kuulsa West Pointi sõjakooli, viibis eriväljaõppel majandusalal Indianas, millise kooli ta nüüd lõpetas parimate hinnetega. Ta läks komandeeringu lõppemisel tagasi oma üksuse juurde.

Kas maakera . . .

(Algus lk. 2)

kaalühiku kuivaine moodustamiseks, reageerivad positiivselt kunstväetisele, ei lamandu ja on vastupanevad taimehaiguste ning kahjurite vastu.

Kolmanda tegurina ühenduses püüdlustega toitainete totaaltoodangu tõstmiseks nimetasime animaalsete produktide vähendamist inimtoidus. Animaalsed produktid pärinevad suurel määral loomapidamisest ja baseeruvad taimesaaduste ümbertöötlemisele loomaorganismis. See transformeerimine on söödaenergia kasutamise seisukohalt suhteliselt väga ebaefektiivne protsess. Ainult 5—25% sööda energiast saab nimelt ära kasutatud animaalsete produktide sünteesiks.

MIS PUUTUB TÖÖSTUSMAADESSE,

siis oleks põllupinna ulatuslikum kasutamine vegetabiilsete toitainete produktsiooniks mitte ainult võimalik vaid kaugemas perspektiivis tõenäolikult ka vajalik. See puudutab ehk eriti piimatooteid, millistest üks osa on praeguse keemilise tehnoloogia arengu juures peatselt võimalik asendada täisväärtuslikkude vegetabiilsete toitainetega. Sellist arengut on osa teadlaste poolt peetud soovitavaks ka puht toitlus füsioloogilisest seisukohast lähtudes.

EELNEVAT KOKKUVÕTTES

nähtub, et kui arvestada varuks oleva põllupinna suurusega 3,8 miljardit hektarit, keskmise hektari saagiga 3000 kg teravilja aastas ja päevase toite-energia tarbega 11,4 MJ per capita, ja et inimkond lepiks taimetoiduga, jatkuks maailma põllutoodangust 45 miljardile inimesele. Kui rajame arvestuse praeguse tarbimise koosseisule, s. t. 10% animaalseid ja 90% vegetabiilseid toitaineid, leiame et kogutoodang oleks küllaldane 30 miljardi inimese toitmiseks. Sellest piisaks seega neli korda suuremale elanikkonnale, kui see, mis prognoosi kohaselt on aktuaalne aastal 2000. Märkida tuleb, et ülaltoodud arvestusse ei ole kaasa võetud need varuks olevad toitainete tootmisevarud, mis põhinevad mikrobioloogilistele ja puht-sünteetilistele menetlusele ja mis on kiirel väljaarenemisel. Ka ei ole arvestatud meresaadustega, mis praegu katavad umbes 2% kogu toitaineteenergia tarbest.

SELGITUSEKS:

MJ=Mega Joule — rahvusvaheline energia mõõtühikus.
1 kalor=4.19 joule
1 miljon kalorit=4,19 MJ

(PROF. H. NÕMMIK,TEATAJA)

Sänna trubaduuri maine teekond lõppes

Artur Adson koos abikaasa luuletaja Marie Under iga pildistatud aastaid tagasi.

Sänna trubaduuri maine matk on lõppenud. On sündinud see, mida luuletaja juba 1968. aastal kirjutanud luuletuses ennustas ja kartis.

„. . . kui süüme murtass
pooless,
et üts meist ära lääp
ning tõine ilma hooless
nii ütsipäisess jääp!"

See on, me teame, elu paratamatus. Artur Adsonile oli antud kõrge vanadus — ta oleks varsti saanud 88-aastaseks. Ja kõik need aastad polnud kerged, eriti viimased. Aga juba ta 1920. aastal ilmunud luuletuskogus „Roosikrants" oli „Palve vannu inemiste peräst", mis algab nii:

„Issand, võta hõlma alla
vannu inemisi!
kae, kuis neid hiidütedäs
hirmsist hinnust,
abituse mõistmatusen vahtva
aegu imelisi,
silmä' kuivass iket, ohkamise',
vällä ohat."

Luuletajad on sageli kirjutanud noortele ja noortest, ülistanud noorust. Artur Adson on üks neid väheseid, kes juba oma noorusepäevail nägi vanu, tundis neile kaasa. Nagu oleks ta juba siis ette teadnud ja tundnud oma aastate hulga ja mis see endaga kaasa toob.

Aga üldse oli Adson mitmeti erinev „Siuru" peres, kelle hulgas ta esmakordselt avalikkuse ette astus. See oli ikka selsamal revolutsiooniaastal 1917, kui Marie Underi „Sonettide" ja Henrik Visnapuu „Amorese" kõrval ilmus ka Artur Adsoni „Henge palango". Sellessamas Sänna murdes, millele ta siiamaani oma luuleloomingus on truuks jäänud ja mis talle ka tõi Sänna trubaduuri aunimetuse. Aga Adsoni luules puudub juba algusest peale see siurulaste suur vabadusejoovastus ja üsna varsti hakkavad selles kõlama nukrad toonid, juba ammu enne kui ta neljas luuletuskogu saabki endale nimeks „Kaduvik". See erinevus hingelaadis, isegi mitte võrumaine murre, ei takista siiski ka Adsoni esikkogu ilmumast koguni kolmes trükis — mitte just harilik nähe meie luulepõllul.

Nukker kaduvikumeeleolu — see on Adsoni luule üks külg. Seda on aastate jooksul kõigis kirjandusl ugudes vahest kõige rohkem rõhutatud. Vähem on esile tõstetud selle teist vastupidist palet — Adsoni huumorit. Ja ometi on ka see olnud kogu aeg olemas, sellest peale

„kui elli ma vill Sännä
koolimajan,
Kon trepi iin ma hoise tädi
tsika
ja sitikpuhman marju otse
aian
nink kana mant är aije kurja
kikka,
ke minu arvust liiga tek iks
kanal."

Muidugi võib öelda, et siin aitab kaasa murde tarvitamine, lisades nagu tahtmatut naiivsust. Aga midagi ei juhtu kogemata, ja et luuletaja ise selles oli väga hästi teadlik, seda tunnistab luuletus, mille ta on välja noppinud oma valikkogu „Värsivaka" avaluuletuseks.

„Mu värsi omma saanet
vanna muudu,
ei ole sõnnu rikkalt
tagavarass,
ka riimgi egäkord ei ole paras
—
nii kuidas kehvä valla kiil om
luudu."

See luuletus on õigupoolest algupäraselt ilmunud kogus „Lehekülg ajaraamatust", mis jäi Adsoni viimseks Eestis ilmunud luuletuskoguks. Alles 1973 sai ilmuda ta viimne, kaua valmimisel olnud luuletuskogu „Rahumäe kannel", mille nimi viitab ta kunagisele eluasemele Tallinna lähistel, mille ta pidi maha jätma 1944.a asta sügisel.

Oleme harjunud kõnelema Adsonist esmajoones kui luuletajast. Aga ta viimase raamatu tagakaanelt selgub, et arvuliselt on kõige ees ta näidendid. Alates 1923. aastal ilmunud ekspressionistlikust inimelu kokkuvõtvast draamast „Läheb mööda" on neid raamatuna ilmunud tervelt üheksa. Kõige jäädavamalt meie kirjanduse- ja teatriajalukku läheb muidugi ta soojasüdameline „Lauluisa ja Kirjaneitsi", aga küllap väärivad mõnikord meeldetuletamist ka ta teised näidendid, eriti ajaloolised „Toomapäev" ja „Neli kuningat", mida meil kahjuks ei ole palju väljavaateid enam laval näha. Aga miks mitte alati aktuaalne, popkultuuri piitsutav „Huduskuninganna"? Ja kuhu on küll jäänud ta „Maarahva laulik"?

Ka sellepoolest erines Adson teistest „Siuru" kirjanikest, et ta enne grupi sündimist polnud ajanud kirjanduspõllul ainustki vaokest. Tõepoolest tuli üllatusena, kui kirjarahva lahke võõrustaja ja tunnustatud kohvikeetja osutus ka luuletajaks.

Sellest oma elu anonüümsest algperioodist on Adson jutustanud alles paguluses, oma mälestusraamatutes, millest esimene, „Neli veskit", ilmus juba 1946. a. Siin viib Adson meid oma lapsepõlvekodudesse Võrumaal. Päris algus jääb küll ka siit välja, sest teistel andmetel on Adson, Karl Artur, sündinud Tartus 15. veebruaril 1889. Ta mälestuste teine köide, „Väikelinna moosekant", viib meid juba sajandivahetuse Võru linna ja kolmas, „Ise idas — silmad läänes" sellisesse kirjanduses vähetuntud miljöösse nagu Pihkva maamõõdukool. Nii ebapoeetiline oli siis tulevase Sänna trubaduuri kodanlik elukutse. Selle praktiline tähtsus tuleviku suhtes oli kalligraafiline käekiri, mille tõttu tekkis ta esimene side luulega Marie Underi luuletuste ümberkirjutamisel.

Adsoni mälestusraamatute krooniks tuleb muidugi pidada „Siuru raamatut", mälestusteost ja samal ajal ka asendamatut allikmaterjali sellest omapäraselt õitsevast ja leegitsevast perioodist meie kirjanduses. Nagu juba nimetatud, ei tähendanud see ainult seesmist leegitsemist ühes väikses loovisikute grupis, vaid haaras kaasa ka laiema lugejaskonna.

Aga ikka meenub lause, õigemini ainult osa lausest Adsoni esimesest mälestusraamatust „Neli veskit". Päriskodu mul ei olnud, viibisin ikka kellegi juures. . . " See meie kultuuriloos mitte just harukordne saatus saab kuidagi nagu refrääniks Sänna trubaduuri maisel matkal. Kord näib juba, et ta siiski lõpuks on saavutanud oma kodu. „Rahumäe kandle" esimene tsükkel kannabki nime „Oma kodu".

Nüüd on mul perispaik nink
paiga pääl on maja
ja majan elät kõige päält ja
kõigen sina. . . "

Aga ainult mõni aasta — ja ammu enne kui see kogu saab trükis ilmuda, on seegi kodu kaotatud. Järgnevad pikad maapao aastad, uus kodu Mälarimäel, mis arusaadavalt ikka jäi ainult ajutiseks. Ja sellestki kodust pidi luuletajapaar viimaks lahkuma.

On iseloomulik, et luuletaja siiski ühes oma viimases luuletuses, kirjutatud märtsis 1971, võib öelda:

Kord õnnetii tõi kokku meid —
sai elu pikk täis päevi häid. . . "

See heidab nagu uut valgust peale muu ka Artur Adsoni tööle arvustajana, kus tal samuti on seljataga pikk tööpäev, olgu teatri, olgu kirjanduse alal, ikka nimemärgi all ArA. Ei ole siis ta rangus ja nõudlikkus arvustajana tingitud isiklikust kibedusest korduvate saatuselöökide taustal, vaid millestki suuremast ja kõrgemast — printsiipidest ja iseloomust, mis ei tunnusta kompromisse. Nii läks ta alati kindlalt oma teed, püüdmata otsavat populaarsust.

See vankumatu truudus kunstile saab konkreetse kuju ta aastatepikkuses hoolitsemises oma elukaaslase Marie Underi eesti, mida tunnistavad poetessi enda sõnad:

„Me sööme ühisest roast,
sa kergitad mu patja,
sa ajad kärbseid mu toast,
sa oled mu seljakatja."

Ja ei tohiks jääda saladuseks, et just tänu Adsoni vaevale ja eneseohverdusele sai lõpuks teoks „Marie Underi eluraamat" nii hilja kui 1974.

Mis veel öelda? Paljugi jääb ütlemata, sest need read saavad pakkuda ainult üksikuid jooni Artur Adsoni elust ja loomingust, eriti ta loomingust, mis ongi suurem osa ta elust, nii nagu iga loova inimese puhul. Olgu seekord lõpetuseks toodud veel luuletaja enda soov, väljendatud juba viiekümne aasta eest:

„Varjuliste puie all
igäveste puie all,
kui mi ärä läämi sist,
olgu meile haud nink rist."

Artur Adson on sündinud 15. 2. 1889 Tartus. Õppinud Tartus, Võrumaal, Pihkva maamõõdukoolis, Tartu ülikooli filosoofiateaduskonnas. Töötanud maamõõtjana Venemaal, Tallinna linna planeerimiskomisjonis, ajakirjanikuna, dramaturgina ja filmiinspektorina (alates 1935). Põgenenud 1944 Rootsi, töötanud Kungl. Biblioteketis Stokholmis.

Luuletuskogud: Henge palango (1917), Vana laterna (1919), Roosikrants (1920), Kaduvik (1927), Katai, kibuvits nink kivi (1928), Pärlijõgi (1931), Lehekülg ajaraamatust (1937), Rahumäe kannel (1973), Värsivakk (valikkogu 1959). Näidendeid: Läheb mööda (1923), Toomapäev (1926), Neli kuningat (1931), Lauluisa ja Kirjaneitsi (1930). Lühiproosa kogu Käsikivi (1922).

Avaldatud eesti teatri ajaloo Teatriraamat (1958) ja seitse köidet mälestusi (1946—1954). Arvukalt kirjutanud teatri- ja kirjandusarvustusi ning artikleid, teinud ohtralt tõlkeid.

KARL RISTIKIVI
(EPL)

Muresid eesti kolhoosides

Uhkete sõnade ja loosungitega „suurte sammudega kommunismi poole" minekul on ilmseid puudjääke ja tagasiminekuid, eriti just majanduselus. Kuigi pagulastele suunatavais propagandaväljaannetes kujutatakse kolhoose nagu paradiise oma linnalike keskustega, on tegelik pilt mitte ainult natuke, vaid üsna palju erinev. Seda kirjeldatakse aasta lõpul ilmunud „Rahva Hääles", tuues pildi Saaremaa kuulsast „Kommunismi" nime kandvast kolhoosist.

„Kingissepa (end. Kuressaare) Rajooni Rahvakontrolli Komitee arutas karja talviseks pidamiseks ettevalmistamise käiku ja noorkarja olukorda „Kommunismi" kolhoosis. Vastuvõetud määruses konstateeriti, et rahvakontrolörid avastasid vajakajäämisi ning et ainult tänu pikale ja soojale sügisele pole loomadega juhtunud tõsisemaid äpardusi.

Veel novembrikuu keskpaiku olid noorloomalautades vajalikud sanitaartööd tegemata. Takistas lautadesse kuhjunud sõnnik, mida õigel ajal välja ei veetud. Töökäsi on vähe ning töökorraldus lonkab.

Seepärast on mõnikord pidanud sõnnikuhargi kätte võtma ka farmijuhataja ja veterinaararst, kuigi neil oleks samal ajal vaja teha palju olulisemat.

Ka noorkarja söötmine ei vasta nõuetele. Loomad saavad ka kõlbmatuks muutunud põhku. Karja täienduseks kasvatatavad loomad aga saavad isegi kuni 2 söödaühikut sööta päevas vähem, kui söötmisplaanis ette nähtud. Selline söötmine muidugi head karja järelkasvu ei tõota. Paaritusikka jõudnud loomad on alakaalulised. Rahvakontrolörid avastasid lautade juures ka riknenud põhku ja silo. Kurevere ja Tagala lauda noorloomad on nakatunud pügajaraigi (loomade nahahaigus). Algguse sai see Kurevere karjamaal viibinud loomadest, kes hiljem viidi ka teistesse lautadesse. Vedruka laudas peetakse 1—6 kuu vanuseid noorloomi suurtes sulgudes.

Viimased on määrdunud, laudas on suur ruumikitsikus.

Esineb kõhulahtisust, mille ravimiseks aga dieetsööta pole. Ülekoormatud on Tamme noorloomalaut. Kerge pole selles ega ka teistes noorloomalautades talitajate töö. Palju tuleb teha käsitsi.

Et seemendustehnik läks pikemaajalisele puhkusele, ei seemendatud 1. oktoobrist 1. detsembrini Kuruvere ja Pidula laudas ühtegi lehma. Mullikad aga on samal ajavahemikul kõikides lautades seemendamata.

Noorloomade pidamise tingimused on majandis juba pikemat aega halvad püsinud. Veelgi enam — need on rajoonis kõige halvemad.

Üheteistkümne aasta jooksul ei ole majandis ehitatud ühtegi uut veisekasvatushoonet. Praegu käigusolevad 9 noorkarjalauta elavad aga oma viimseid päevi. Majandi ehitusmehed jõuavad neist vaid ühe aastas korda teha.

Nende ja veel mitmete teiste puuduste eest hoiatati majandi esimeest Eino Heinmetsa ja peazootehnikut Helje Tihikut. Rahvakontrollikomitee andis tähtajad olukorra parandamiseks."

Toimetusele saadetud kirjandus

VARRAK nr. 12 — 1976. Inglise keelelise piirkonna kuukirjas kirjutavad M. V. Randla artikli „Esimene detsember", Tiiu Ässar luuletuse „Esimene detsember", Th. Talvak „Aasta punaarmees", H. Kuusik „Põrgurännakult", E. Aavik „Olionistlik sadestus", O. Laamanni mälestuste järgi „Eestlased Krimmis", M. Under „Jõulutervitus 1941", Mall Künnapuu „Jõulude ootel". Nende vahel lühemaid kirjutusi, nalju, lugejakirju, väljavõtteid teistest ajalehtedest, male ja ristsõna. Sõjamälestuste avaldamisega teenib ajakiri kindlasti omale kauaks püsima jääva koha, olles ainus kus sellised isikupärased kirjeldused ruumi leiavad.

BALTIMORE EESTI ORGANISATSIOONIDE BÜLLETÄÄN nr. 115 — 1976. Esto '76 aastal kõigile eestlastele tuttavaks saanud Baltimore linnas ilmuv ajakiri toob oma jõulunumbris Lilian Maiste luuletuse „Jõuluöö mõtted", Liili-Anne Parlo „Jõuluöö ulm". „Eestlaste väärikas esinemine rahvusvahelisel foorumil Baltimores", „Laulumeeste juubeliaasta ball", „E.E.L.K. Markuse koguduse perekonnaõhtu", lehekülg noortele, lisaks palju lühemaid teateid, kuulutusi, pühadeõnnitlusi ja uudiseid.

RAHVUSLIK KONTAKT nr. 4 (72) — 1976. — Veerandaastati ilmuv ja oma 20-dat aastakäiku tähistav Rootsi Eestlaste Esinduse ajakiri toob oma aasta viimases numbris K. Meikopi luuletuse „Jõulukell kutsub", õp. K. Laantee palvuse REE 20. aastapäeva istungil, H. Kauri „Kollektiivne liitumine". A. Pae „Esindus 20-ne aastane", E. Tarjuse „Laul — meie rahva võitlusrelv", A. Kippari „Nõukogude kultuurisidemete ofensiiv", K. Meikopi „Keelekursus", V. Kurese „Koltunud dokumendid jutustavad suurtest aegadest" ja J. Adila „Spionaazh statosfääris". Lisaks toimetuse tänu 20-e aasta jooksul abiks olnud kaastöölistele ja tabel „Muudatusi supervõimude strateegilises jõuvahekorras alates 1962 kuni 1975".

Bittner's

Euroopamaitselised toidud
Lihasaadused & delikatessid

Tuntud kõrgekvaliteedilisi ja peenemaitselisi liha- vorsti- ja suitsutussaadusi ning delikatesse
LEIATE MEIE ÄRIDEST!

Peakontor: 21—25 Medulla Ave. Toronto 18, Ont.
Laod: Toronto, Montreal
29 ÄRI: Toronto, Montreal, Ottawa, Kitchener, Waterloo, Burlington, Hamilton, St. Catharines, Mississauga, London, Oshawa, Pickering

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 1. veebruaril 1977 — Tuesday, February 1, 1977

KIREV MAAILM

LAS VEGAS — Kaardimängu geenius Warren Dankert esitas 4,5 milj. dollari suuruse kohtuliku nõudmise Hiltoni hotellide-kontserni vastu, kuna teda ei lasta enam sisse Hiltonile kuuluvasse Flamingo Hotel Casinosse Las Vegases. Dankert mängis kasiinos õhtu õhtu järele ja võitis suurelt, kuni tal paluti lahkuda ja mitte enam tagasi tulla.

WASHINGTON — Richard Nixoni ametissevannutamise tseremoonia läks maksma $427.000, Carteri ametissevannutamine maksis aga ainult 325.000 dollarit. Nixon laskis ehitada ulatuslikud tribüünid, kuid Carter katsus läbi ajada kokkupandavate toolidega.

OTTAWA — Statistics Canada avaldas andmeid, et 1975 tehti Kanadas 43.390 aborti, mis on 1175 võrra rohkem kui 1974. Abortide osa oli 13,6% arvestatud sündidest 1975. Abortide määrad olid B. C.-s 26%, Ontarios 20% Yukonis 15%, Albertas 13% ja teistes provintsides 9% või vähem.

MONTANA — Kanada piiri lähedal kukkus alla N. Vene kosmosesõiduki „Kosmos 854" suur raketiosa. Metalleseme lendu nähti Washingtoni ja Idaho osariikides nagu leegitsevat komeeti, kuni maandumiseni Montanas.

MOSKVA — Et ette jõuda läälemaailma süüdistustele inimõiguste rikkumise kohta Ida-Euroopas, on venelased Moskvas kiiresti organiseerinud inimõiguste „sümpoosioni". Tassi teate järgi on sinna koondunud teadlased nii idast kui ka „teatud kapitalistlikest riikidest", kes uurivad, kuidas kapitalistlikud-imperialistlikud võimud oma riikides ja arengumaades on rikkunud inimõigusi. Sümpoosioni taga seisab muuhulgas „Välismaiste Ideoloogiliste Voolude Teaduslik Nõukogu".

ST. CATHARINES — Üle 20 isiku, kel pole koera, said detsembris kohtukutse registreerimata koerapidamise eest. Kuna linnas liikus palju lahtisi koeri, palgati 11 õpilast koeri loetlema. Vead arvatakse võivat tulla asjaolust, et kui majauksele koputades vastust ei saadud ja koer oli sïski õuel, arvati, et see kuulub juuresoleva maja omanikule.

HELSINGI — 1. jaan. 1977 muutusid Soomes 22 alevikku linnadeks. Sellega tõusis linnade arv Soomes 290.000 võrra. Nüüd on Soomes kokku 84 linna. Sellejuures Helsingi elanike arv väheneb 5000 elaniku võrra ja on nüüd 492.500.

LONDON — Soome on teinud kõige rohkem avalikus kohas suitsetamise keelustamiseks, tõendas suitsetamise vastane ühing ASH. Teiseks paremaks maaks on Itaalia ja kolmandaks Poola. Inglismaa on aga üks üksikõiksemaist ja lubab suitsetamist muuhulgas ka haiglais, kinodes ja bussides.

TOKIO — Ölihinnad võivad tõusta ja maailma majanduslik olukord võib kokku variseda. Seda ei maksa siiski karta, sest muistse hiina kalendri järgi alustame 1977-ga „usside aastat", missugune loom on Aasias majandusliku rikkuse, varakuse ja hea õnne sümboliks. Inimesed, kes sünnivad sel aastal on rikkad, targad ja võimelised igalt poolt raha leidma, kus nad iial vajavad. Aga nad on ka armukadedad, kättemaksuhimulised ja kirglikud ning jaapani müütoloogia on täis jutustusi naistest, kes muudavad end ussideks, et sellistena kätte maksta. Hiina kalender viidi Jaapanisse esimeste kontaktide ajal Hiina ja Jaapani vahel aastail 480—250 e. Kr. ja igale aastale anti mingi ühendus loomaga. Ühe legendi järgi Budha oli suremas ja 12 looma tulid teda vaatama. Nendele tänu avaldamiseks nimetas Budha aastad kalendris nende tuleku järjekorras.

Eesti Rahvusteater Kanadas näitlejad uue lavatüki G. Helbemäe „Üleilgne inimene" ettevalmistusel. Esireas August Tomband, Anne Tüll, Oudi Kaim-Liilioja; istuvad Jaan Lents, Elsa Vellner, Rina Reinik, Alar Aedma, Elma Vabamäe, Rudolf Lipp; seisavad Helmi Tomband, Harry Liilioja, Heino Vellner, Tiiu Kolga, Robert Raag, Harry Mürk ja Tiina Lipp-Leppik.

Foto J. Säägi

Südamerahu on tervise tähtsam alus

Dr. J. Roosi loeng vanemate inimeste tervise probleemidest

Möödunud kolmapäeva õhtul toimus teine Üle Keskea loenguõhtu, mida T. Eesti Maja, T. Eesti Selts ja E. Liit Kanadas ühiselt korraldavad. Jällegi oli väike saal inimesi täis, mis näitab, et tervishoidlikud küsimused inimesi huvitavad. Dr. Jaan Roosi ettekande teemaks oli „Tervishoid — miks ja kuidas" ja ta kasutas selle esitamiseks valguspilte, kus peapunktid silmade ette toodi.

Õhtu avas T. E. Seltsi esimees V. Poolsaar, kes tutvustas dr. J. Roosi Lembitu skautlipkonna spordijuhina ja arstina, kes on seotud Ontario Tööministeerumiga, kus ta eriala on kopsuhaigused.

Dr. J. Roos ütles, et isiklikult ta ei ole veel nii kaugel, et võiks oma kogemusile toetuda üle keskealiste probleemide käsitlemisel. Sellepärast ta küsiski oma vanemalt sõbralt nõu, kes ütles, et selles eas on kõige tähtsam südamerahu. Selle tõlgitsemiserinevused on muidugi varieeruvad.

Ta oli oma loengu jaganud kolme ossa. Esimeses osas käsitles ta mis juhtub vanaduses, kas saab seda vältida ja missugused on abivõimalused. Ta alustas rakust mida on 300 erisorti inimese kehas. Kõik on väiksed keemiavabrikud. Kehas on miljarde rakke mille eluiga on 7 aastat.

Nii uueneb inimene pidevalt, ega pole enam mis sündides.

Kui mõni rakk hakkab väga kiirelt kasvama, siis tekib vähjahaigus. Ta ütles siiski, et teame veel väne vähjahaigusest, samuti vananemisest. On olemas nn. vananemisteadus, gerontoloogia, kus vaadeltakse vanemate inimeste haigusi.

Tabelis, kus vaadeldi 70. aastaste elundite funktsioone võrreldes 20-aastaga selgus et nende funktsioonist on alles aju kaalus 56% südame pumpamisvõime 70%, neeru filtreerimine 56%, närvi juhtivuskiirus 90%, maitsepungade arv 36%, maksimaalne hapnikukasutavus 40%, kopsumaht 56%, käetugevus 55%, keha veesisaldavus 82%, kehakaal meestel 88%, närvikudede arv 63% ja verehapesuse tasakaalu tagastamiskiirus 17%.

Vananemise teooriast rääkides märkis ta: 1) informatsiooni kaotus (mutatsioon, makromolekuläärne vigastus, epigeneetiline maskeerimine); 2) Mitte DNA-st olenevad teooriad (kromosoomsed, RNA süntetaas); 3) Kaitsvad ained (raditsiooni-kaitse, ristühendite modifitseerimine, üksikud hormoonid); 4) kloonide omapärasused; 5) automuunsed fenomeenid ja 6) ainetevahetuse aeglustumine.

Rääkides vananemisest, ütles ta, et see algab juba kolmandast aastakümnest peale, järjekord oleneb olevusest ja kiirus ümbruskonnast,

loomadele ja taimedele on asukoht ja kliima tähtsamad, inimsele on sotsio-ökonoomsed tegurid tähtsamad — toitlus lapsepõlves ja hiljem, haridus, elukutseline väljaõpe, perekondlik ja kutseline elu, haigused ja massharjumused (suitsetamine, alkohol, unerohud, TV-vaatamine, passiivne transport). Vananemisel hakkavad aju- ja neerurakud välja langema, keharakud muutuvad kiudsemaks.

Ta vaatles tehnoloogilst osa inimese elus, mis on muutnud elustiile, küsides kas masin ei peaks kohanduma inimesele ja mitte vastupidi.

Jõudes ravimiseni vaatles ta vältivat ravi primaares ja sekundaarses astmes. Preventiivne meditsiin on vältiv ravi, mida tuleb alustada väga noorelt, viimane aeg on 15-aastaselt, parem aga, et alustada paar aastat varem. Siin peaksid vanemad oma eeskujudega noori õigele teele suunama.

Sekundaarne on haiguse edasise arendamise pidurdamine, oma sõprade haiguste raporteerimine.

Kui keegi aga usub, et vanadus oleks ise mingi haigus, siis on see vale.

Vältiva ravi üldmeetodid on kehalise, vaimse ja seltskondliku ning materjaalse olukorra säilitamine. Haiguste vältimine toimub tähelepanekute ja järelvalve läbi. Sellejuures on tavalised haigused ülekaal, kõrge vererõhk ja muud haigused nagu osteoartriit, verevaesus, krooniline bronhiit, südamehaigused ja jalahaigused. Sekundäärne vältimine vanemas eas on südamenõrgenemine, verevaesus, urinaarsed sümptomid, kuulmise, nägemise ja üle 70-aastaste juures toitlustuse probleemid.

Vanaduses on kardetavad olukorrad üksinda elamine, abikaasa lahkumine, kõndimishäired, hiljutine haiglas olek ja isoleeritud eraklus.

Tavalisemad õnnetused on kukkumiste läbi, mürgitused ja põletused. Neid saab vältida hea valgustuse, väheste ja käsipuudega varustatud treppide, rohkete elektritepslite, tulekaitse ja tervishoidlike visiitidega. Sellejuures tuleks teha kuulmisproove ja nägemiskontrolle. Peapööritusekukkumise puhul on vajalik arstlik kontroll, aeglane ülestõusmine ja ravimitekontroll. Riietuse juures tuleb silmas pidada õigete jalanõude kandmist.

Kukkumiste põhjused vanade juures võivad olla tingitud aju ringvoolu puudulikkusest, veresoonte kangestumisest, käte veresoonte vargusest, verevaesusest, Parkinsoni sündroomist, südamehaigustest ja langetõvest. Aju ringvoolu puudulikkuse võib esile kutsuda kaela vahelüli degenereerimine ja surve veresoontele, osteoartriit, ortostatism, arteriosklerroos. Veresoonte üldise kangestumise võib kutsuda esile köha, urineerimine, sinus carotis ja ortostatism.

Toitlustamise probleeme on vanadel mitmeid.

Esimeseks — pole isu, toit ei maitse. Põhjuseks võib olla toiduvaheaegadel söömine. Teised leiavad, et üksinda pole huvi süüa, ka alaliikuvus võib võtta isu, samuti väsimus. Teinekord leitakse, et toidu tegemisega on palju tüli, ühele tegemine näib mõttetu. Eriti talupoja lihtne toit on tervislik. Hea toitlustus koosenb piimast, puuviljast, juur- ja aedviljast, teraviljast, leivast, lihast ja kalast, sellejuures aga mune ja juustu mitte rohkem kui kolm korda nädalas. Hea toitlustus on ettenähtud Kanada toidureeglites, mis on koostatud noortele ja vanadele.

Rääkides ravimite probleemist ütles dr. Roos, et vananemise vastu rohtu ei ole.

Ainuüksi elu pikendamine ei ole hea siht. Ravi tulemused peavad olema selgelt paremad kui mitteravimine. Kui on mitu haigust korraga, peab ravimisel tehtama kindlaks prioriteedid. Korraga antud ravimite arv peab olema minimaalne, sest, kõik ei sobi üksteisega. Vähk on veel väga problemaatiline. Näiteks on küsimuseks, kas kopsuvähi puhul on mõtet anda ravi või mitte. On üsna tugev kalduvus arvamisele, et parem mitte ravi anda, kuna see võib tekitada suuremaid kahjustusi.

Hea tervise aluseks on liikumine päevas, vähemalt kaks tundi jalul seistes ja 60 minutit mingisugust liikumist, kus on minimaalne pingutuse efekt. Jooskmine on vanemaile pingutav, ülekaalus inimesele koguni kardetav. Kõndimine on aga hinnatav spordiala. Kui ei ole liikumist, siis kaltsium hakkab luudest lahkuma ega tule tagasi. Tugev füüsiline harjutus vanadel võib olukorda isegi parandada.

Unepuuduse võib põhjustada ängistus, depressioon, ebamugavus, akuutne segadus ja orgaaniline dementia. Mõned aga arvavad, et vanadel on unepuudus koguni normaalne.

Unerohtude võtmisega tuleb siiski olla ettevaatlik, sest need on mürgid ja praegu toimub üleminek uutele ainetele.

Puudutades meeste suguvõime vähenemist, ütles ta, et meeste suguline võime läheb lineaarselt 16 eluaastalt alla kuni 75-aastani, kuid mõnel juhul on see veel säilunud vanemate juures. Suguvõime oleneb ajuripatsist mis teatud aastates muutub kiudseks. Partneri vahetus teinekord ergutab. Tähtsaim on siingi südamerahu.

Lõpuks andis ta ülevaate tervishoidlikest abisaamise võimalusist Ontarios kus on saadaval üsna rohkesti erialalisi nõuandeid ja ravi. Neile lisandub veel Eesti Arstide Selts oma valvearstide süsteemiga, kust on võimalik informatsiooni saada. Tasuta jagatakse väikest broshüüri „Informatsioon for Senior 1976". Vanade juures on mitmesuguseid tervishoidlikke abisaamise võimalusi ja kui on seda vaja, siis on võimalik seda saada telefonil 863-0505.

Kuid ta lõpetas jällegi, et suurim tähtsus vanadele on nende südamerahu.

Lõppsõnas ELK esimees R. Kreem tänas dr. J. Roosi väga huvitava ettekande eest, millist tänu ka osavõtjaskond suure aplausiga toetas.

Musica Divina ja Musica Viva kontsert

Pühapäeval, 13. veebruaril, kell 4 p. l. toimub Peetri kirikus, Torontos, järjekordne Musica Divina koori ja Musica Viva kammerorkestri kontsert, juhatab Lembit Avesson.

Kavas on seekord nii barokkkui ka klassikalise ajastu muusikateoseid. Esitusele tuleval: J. S. Bach'i Brandenburgi kontsert nr. 4 kahele flöödile, viiulile ja keelpillidele, ning sama helilooja cembalo kontsert d-mollis. Viimast esitab, seekord küll klaveril, Toronto eesti kontsertpublikule tästi tuntud noor andekas eesti pianist Tiina Mitt. Edasi kuuleme harvamängitud Mozarti Fagoti kontserti, mis on helilooja noorusaja kompositsioon kuid mis näitab täielikult küpse Mozarti helistiili. Solistina esineb orkestri alaline fagoti mängija Gordon Slater.

Klassikalisse ajastusse kuulub ka kontserdi viimane pala, F. J. Haydn'i Missa St. Ioanni De Deo, Lühikene liturgiline, mitte kontsertmissa on huvitav oma lihtsuses ja arhitektoonilises selguses, kus kuulajaskonda aitab süvenneda motiivide kordamine.

Lembit Avesson on oma kauni klassilise muusika harrastusega suutnud võita ikka enam ja enam teenitud poolehoidu ja imetlust. Loodame, et ka seekordne paljutõotav kontsert leiab hoogsat osavõttu.

Riho Päts surnud

STOKHOLM — Tallinnas on 15. jaanuaril surnud helilooja Riho Päts pärast pikaajalist rasket haigust. Ta sai 77-aastaseks (sünd. 26. juunil 1899 Tartus).

Riho Päts on tuntumaid iseseisvuse lõpuperioodi heliloojaid, kelle nime kannavad arvukad paljulaulud koorilaulud, mis sageli tuginevad rahvamuusikale ja on eriti kõlakaunid.

Nõukogude teise okupatsiooni ajal oli ta Tallinna konservatooriumi õppejõuks ja hiljem pedagoogilise instituudi professor. Pensioneeriti 1971.

Jatkas loomingut ka haiguse aastail. Nõukogude entsüklopeedias märgitakse, et Päts oli konservatooriumi õppejõud 1944—1950 ja Pedagoogilise instituudi professor 1956—1971.

Vahepealseid aastatel istus rezhiimi põlualusena vanglas. Saatus, mida jagasid ka heliloojad Karindi ja Vettik. Nüüd pühendatakse talle parteileheş järelhüüd.

Tshehhi dissidente tahetakse saata eksiili

PRAHA — Kuus Tshehhoslovakkia intellektuaali, kes olid alla kirjutanud välismaale saadetud inimõiguste taotlemise memorandumile, keeldusid Tshehhoslovakkiast emigreerumast ehkki valitsuse poolt pakuti neile eksiili asumise võimalusi ning muretseti sissesõiduviisad Austriasse. Eksiili asumise võimalusi pakuti näitekirjanik Pavel Kohout'ile, endisele välisministrile Jiri Hajek'ile, kommunistliku partei endistele tegelastele Zdenek Mlyar'ile ja Frantisek Kriegel'ile, kirjanik Ludvik Vaculik'ule ning kommunistliku partei kõrgema hariduse kolledzhi endisele juhatajale Milan Heubb'ile. Rezhiimi vastastele lubatakse maalt lahkuda kogu oma varandusega kuid kõik kuus on esialgu deklareerinud, et nad pole neid viisasid taotlenud ning nad ei ole neist huvitatud.

Sündmuste kalender

Neljap., 3. veebr. kell 7.30 õ. Eesti Majas „Üle keskea" III loeng: A. Kerson „Päranduse ja testamendi küsimused".

Laup., 5. veebr. kell 6.30 õ. Eesti Majas Saarlaste Ühingu küünlapäevapidu.

Laup., 5. veebr. kell 1.30—5 p. l. Holiday Inn'is Internatsionaalne rahvakogunemine inimkonna vabaduseks.

Pühap., 6. veebr. kell 4 p. l. Eesti Majas EKN kõnekoosolek.

Pühap., 6. veebr. Põhja-Torontos, Finch-Yonge lähedal Kalevi Suusaklubi suusapäev 1977.

Neljap., 10. veebr. kell 7.30 Eesti Majas „Üle keskea" IV loeng: dr. J. Daniel vestleb kehalisest kasvatusest.

TÄNA tagastan eesti kunstipärandi registreerimise lehe, lootes, et see ei ole veel hilja ja EESTI KUNSTIDE KESKUS võib oma aruande 1. aprilliks 1977 Kanada valitsusele Ottawas esitada.

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu: nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$3.—
esiküljel	$3.50
tagaküljel	$3.25

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs. Leida Marley**
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon 223-0080

„Vaba Eestlases" ilmunud Tommy Tomson'i fotosid saab tellida talitusest või tel.: 423-3558 ja 461-6916.